

לבריאות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא

וצאצאיהם

חגית בת מרים ושמואל. פתחיה בן חנה ויאיר

וילדיהם: דרור, הלל, אשר, ישי, רות.

עודד בן מרים ושמואל. מעין רבקה בת אורלי ואפרים

וילדיהם: ידידיה, רננה, שירה, אמונה, צורי.

תמר בת מרים ושמואל. רועי בן שרה ומשה.

ובתם: אמונה מרתה

לרפואת חיים שמואל בן סימה

לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

דף י"א

מלקות בשפחה חרופה

בעניין שפחה חרופה נאמר "בְּקֶרֶת תִּהְיֶה" והכוונה למלקות.

לדברי רבי יצחק – משמעות הכתוב "בְּקֶרֶת תִּהְיֶה", היינו בקריאה תהיה, וקריאה היא אחד מדיני המלקות, כמו ששנינו, גדול הדיינים מקרא, שני מונה, ושלישי אומר הכהו, ומאחר שאמר הכתוב שתהיה השפחה בקריאה, הרי אמר שתהא במלקות.

ולדברי רב אשי – משמעות הכתוב "בְּקֶרֶת תִּהְיֶה", היינו בביקור תהיה, כלומר בבדיקה ובאומדן, וזהו מדיני המלקות, כמו ששנינו, אין אומדים אותו אלא מכות הראויות להשתלש, כגון 18 או 21 או 24, שהיו מכים בשלושה מקומות, ויש להכות בשווה בכל המקומות, ומאחר שאמר הכתוב שתהא באומדן, הרי אמר שתהא במלקות.

והשפחה היא לבדה לוקה, אבל הבעל אינו לוקה, שנאמר, "בְּקֶרֶת תִּהְיֶה", ללמד, שהיא לוקה ולא הוא.

אשם שפחה חרופה

הבא על שפחה חרופה מביא אשם, שנאמר, "וְהָבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לֵה' אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֵיל אֲשָׁם...".

והבעל בלבד מביאו, אבל השפחה אינה מביאה קרבן, שנאמר, "וְהָבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לֵה'" הוא ולא היא.

האשם תלוי במלקות

אין האיש מביא אשם שפחה חרופה, אלא בזמן שהשפחה לוקה, אבל אם היא אינה לוקה הוא אינו מביא אשם.

ודין זה למד, ממה שהכניסה תורה את עונש המלקות לשפחה ["בְּקֶרֶת תִּהְיֶה"], בין מעשה הבעל, ["וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב..."], לבין עונשו, ["וְהָבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ"], [ולא כתבה תחילה את עונשו סמוך למעשהו, ואחר כך את עונשה], ומכאן, שאינו נענש אלא כשהיא לוקה.

פשט המילה נחרפת

לדברי רבי יצחק פירוש המילה "נִחְרַפְתָּ", [כמו נחרפת], היינו כתושה, כלומר בעולה, וראיה לדבר שהכוונה לדבר כתוש, מהכתוב "וַתִּקַּח הָאִשָּׁה וַתִּפְרֹשׂ אֶת הַמָּסָךְ עַל פְּנֵי הַבָּאָר וַתִּשְׁטַח עָלָיו הָרְפוֹת וְלֹא נִדְעָ דָּבָר", שהם חיטים כתושים, וכן נאמר "אִם תִּכְתוֹשׂ אֶת הָאֵוִיל בַּמִּכְתֵּשׁ בְּתוֹךְ הָרִיפּוֹת בְּעָלֵי לֹא תִסּוּר מֵעָלָיו אֲוֹלָתוֹ".

ומכאן, שהבא על השפחה, אינו חייב, אלא אם כן כבר היתה בעולה קודם לכן.

נאמר בספר עזרא, "וַיִּתְּנוּ יָדָם לְהוֹצִיא נְשֵׁיהֶם וְאֲשָׁמִים אֵיל צֶאֱן עַל אֲשָׁמָתָם". אמר רב חסדא, מלמד, שכולם שפחות חרופות בעלו.

באיזו שפחה נאמר דין שפחה חרופה

לדעת רבי עקיבא [וי"ג רבי יהודה] – הפרשה מדברת במי שחציה שפחה [כנענית], וחציה בת

חורין, [כלומר שמתחילה היתה שפחה גמורה, ונשתחררה חציה], שנאמר, "וְהִפְדָּה לֹא נִפְדְּתָה", "וְהִפְדָּה" משמע פדויה, הא כיצד, פדויה ואינה פדויה, כלומר חציה בת חורין וחציה שפחה. ומסברא יש ללמוד, שהכוונה לשפחה כזו, **המאורסת לעבד עברי**.

לדעת רבי ישמעאל – הפרשה מדברת בשפחה כנענית גמורה, [שנאמר "שִׁפְחָה... לֹא נִפְדְּתָה"], ומה שאמר הכתוב "וְהִפְדָּה לֹא נִפְדְּתָה", דברה תורה כלשון בני אדם, ולא ללמד שחציה פדויה. ומדובר בשפחה כזו **המאורסת לעבד עברי**, שנאמר, "כִּי לֹא חֲפְזָה", ללמד, שהיא זו שאינה חופשיה, אבל מאורסת היא למי שהוא חופשי והכוונה לעבד עברי, שמותר בה והוא חופשי, [שגופו אינו קנוי לרבו].

ודעת רבי אלעזר בן עזריה, אף שבשאר מקומות דברה תורה כלשון בני אדם, ואם כן מהכתוב "וְהִפְדָּה לֹא נִפְדְּתָה" בפני עצמו, עדיין לא היינו למדים **כדעת רבי עקיבא**, שמדובר במי שחציה בת חורין, כי פעמים כשהכתוב רוצה לומר שמדובר במי שאינה פדויה, מוסיף ואומר כלשון בני אדם "וְהִפְדָּה לֹא נִפְדְּתָה". אולם בזה מאחר שנאמר כבר "כִּי לֹא חֲפְזָה", אם כן כבר ידענו שמדובר במי שאינה משוחררת לגמרי, ואם כן כל הכתוב "וְהִפְדָּה לֹא נִפְדְּתָה" מיותר הוא, ולעניין זה אין לומר דברה תורה כלשון בני אדם, וודאי נכתב הדבר לדרוש ממנו, שמדובר במי שחציה בת חורין.

ולדעת אחרים – הפרשה מדברת בשפחה כנענית, [כדעת רבי ישמעאל, אולם חולק על רבי ישמעאל, בדבר זה, שלדעתו מדובר בשפחה כנענית] **המאורסת לעבד כנעני**, שנאמר, "כִּי לֹא חֲפְזָה", ומאחר שכבר ידענו שמדובר בשפחה כנענית, [מהכתוב "שִׁפְחָה... לֹא נִפְדְּתָה"], למה חזר הכתוב שוב, "כִּי לֹא חֲפְזָה", ללמד, שגם ארוסה הוא עבד כנעני.

דברים נוספים ששפחה

חרופה חלוקה משאר כל העריות

כל העריות, כשאחד גדול ואחד קטן, הגדול חייב והקטן פטור. ובשפחה חרופה, אם אחד מהם קטן, שניהם פטורים, [כמו שנתבאר לעיל, שהוקשו זה לזה, שאם אין האשה לוקה, האיש אינו מביא אשם].

כל העריות, כשאחד היה ישן, ואחד היה ער, הניעור חייב, והישן פטור. ובשפחה חרופה, אם אחד מהם ישן, שניהם פטורים, [כמו שנתבאר לעיל שהוקשו זה לזה שאם אין האשה לוקה האיש אינו מביא אשם].

כל העריות, כשאחד שוגג ואחד מזיד, השוגג בחטאת, והמזיד בכרת. ובשפחה חרופה, כשהיא שוגגת, אפילו הוא מזיד, שניהם פטורים, [מהטעם הנ"ל], אבל כשהיא מזידה, אפילו הוא שוגג, היא לוקה, והוא מביא אשם.

כמה דברים ששינו בברייתא וביאר רב ששת

א. עשו גומר כמעה.

אם כוונת הברייתא לעניין שפחה חרופה, כפי המובן, אין הדין אמת, כי בשפחה חרופה אין חייב אלא בגמר ביאה, שנאמר "שִׁכְבַּת זָרַע".

ואם כוונת הברייתא לעניין שאר עריות שחייב בהן גם מערה וגם גומר מכל מקום עיקר החיוב הוא בגומר וכך היה צריך לשנות עשו מערה כגומר.

ויישוב הברייתא הוא כך, **עשו גומר שלא כדרכה בשפחה, כמעה בה כדרכה, ששניהם פטורים**, משום שאין כאן "שִׁכְבַּת זָרַע", כלומר ביאה גמורה כדרכה, ואין חיוב בשפחה אלא בגמר ביאה כדרכה.

ב. עשו מתכוון כשאינו מתכוון.

אם כוונת הברייתא, כפי המובן, אין הדין אמת, כי אין דין מזיד כשוגג.

ויישוב הברייתא הוא כך, **עשו מתכוון שלא כדרכה בשפחה, כאין מתכוון כדרכה, ששניהם פטורים**, משום שאין כאן "שִׁכְבַּת זָרַע", כלומר ביאה גמורה כדרכה, ואין חיוב בשפחה אלא בגמר ביאה כדרכה.

ג. עשו ניעור כישן.

אם כוונת הברייתא, כפי המובן, אין הדין אמת, כי אין דין ניעור כישן.

ויישוב הברייתא הוא כך, **עשו ניעור שלא כדרכה בשפחה, כישן כדרכה, ששניהם פטורים**, משום שאין כאן "שִׁכְבַּת זָרַע", כלומר ביאה גמורה כדרכה, ואין חיוב בשפחה אלא בגמר ביאה כדרכה.

ד. עשו כדרכה כשלא כדרכה.

אם כוונת הברייתא, כפי המובן, אין הדין אמת. אלא שאין דין זה עומד בפני עצמו אלא בא לבאר את שלושת הדינים הנ"ל שהכוונה בדבר הראשון שלא כדרכה ובדבר השני כדרכה.

סליק פרק ארבעה מחוסרי כפרה

פרק שלישי אמרו לו

דף י"א

אופנים שמביא חטאת על פי עד או שנים

ואופנים שפטור

לשון המשנה השייך לדינים המבוארים בטבלה

הבאה:

א. רישא – אמרו לו אכלת חלב, מביא חטאת.

ב. מציעתא – עד אחד אומר, אכל, והוא אומר, לא אכלתי, פטור.

ג. סיפא – שנים אומרים, אכל, והוא אומר, לא אכלתי. רבי מאיר מחייב, וחכמים פוטרים.

		דברי העדים
שני עדים אומרים אכלת	עד אחד אומר אכלת	דברי עצמו
חייב [ב]	חייב [א]	שותק
רבי מאיר מחייב וחכמים פוטרים [ד]	פטור [ג]	מכחיש

ולהלן יתבאר בעזה"י היכן מבוארים הדינים הנ"ל במשנה.

[א] ללישנא קמא, דין זה למד ממציעתא, "עד אחד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי פטור", שמשמע מזה שהוא פטור דווקא משום שהוא מכחיש את העד, אבל אם היה שותק, היה חייב. וללישנא בתרא, זהו דין הרישא עצמו, "אמרו לו אכלת חלב מביא חטאת", שהכוונה לעד אחד שאמר לו כן, [שפעמים אף על אמירה של אחד, תופסים לשון רבים, "אמרו לו"], ומדובר שהוא עצמו שותק, ומה שמסיים במציעתא, "עד אחד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי פטור", הרי זה כאומר על הרישא, במה דברים אמורים שחייב על פי עד אחד, כשהוא עצמו שותק, אבל אם הוא מכחיש את העד, הרי זה פטור. [ב] דין זה למד בקל וחומר מהדין הקודם, שכן, אם על פי עד אחד הוא מביא חטאת, [כשאינו מכחיש את העד], כל שכן שעל פי שני עדים יביא חטאת, [כשאינו מכחיש אותם].

[ג] דין זה הוא המציעתא של המשנה, "עד אחד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי פטור".

[ד] דין זה הוא הסיפא של המשנה, "שנים אומרים אכל והוא אומר לא אכלתי רבי מאיר מחייב וחכמים פוטרים". וללישנא קמא גם הרישא של המשנה, "אמרו לו אכלת חלב מביא חטאת", היא באופן הזה, שאמרו לו שנים שאכל, והוא מכחיש אותם, והיא כדעת רבי מאיר, ומה שמסיימת המשנה בסיפא שבאופן הזה רבי מאיר מחייב וחכמים פוטרים, הרי זה כאומרת על הרישא, מה שאמרנו שחייב, הוא כדעת רבי מאיר, אבל חכמים פוטרים. ולהלן בדף י"ב יתבאר בעזה"י מחלוקת זו בטעמיה.

מניין שמביא חטאת על פי עדות של אחר

בעניין חיוב חטאת נאמר, "או הוֹדַע אֱלֵינוּ חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהִבִּיא קָרְבָּנוּ ...", ומכאן, שהיודע בעצמו שחטא, מביא חטאת, אף על פי שאין אחרים מעידים בדבר.

ומתוך שנאמר הריבוי "או", למדנו, שכן הדין אף כשאחרים אומרים לו שחטא, והוא אינו מכחישם. וללמד שיביא חטאת על פי עדות שני עדים שאינו מכחישם, דין פשוט הוא, ואם בא הכתוב ללמד שמביא חטאת על פי עדות אחרים, ודאי בא ללמד, שיביא אף על פי עדות עד אחד שאינו מכחישו.

והוא הדין על פי עדות אשה, שכל מקום שעד אחד כשר, גם האשה כשרה.

שני עדים המכחישים זה את זה

כשעד אחד אומר, אכל חלב, ועד אחד אומר, לא אכל חלב. וכן כשאשה אומרת, אכל חלב, ואשה אומרת, לא אכל. בשני האופנים הללו, [כשהוא שותק], הרי זה בספק אם חטא בשוגג, וכל שהוא מסופק אם חטא בשוגג, בדבר שיש בו לא תעשה ועונשו במזיד כרת, הרי מביא אשם תלוי.

האשה שאמרו לה מת בעליך

אשה שהלך בעלה למדינת הים, ובאו שני עדים, ואמרו, שמת בעלה, מאחר ששני עדים נאמנים לכל עדות שבתורה, על ידי עדותם נעשית זו בחזקת פנויה, ומותרת להינשא לאחר, [אף בלא לשאול רשות מבי"ד], ואם נישאת לאחר, ולבסוף בא בעלה, ונתברר ששקר העידו העדים, [כשבעלה אינו כהן], היא מותרת לחזור לבעלה, ואינו נאסרת לו משום בעילת זנות, שנבעלה לאסור לה, כי מאחר שסמכה על עדות שני עדים, נחשבת היא כאנוסה בבעילת השני, ואשת איש שנאנסה אינה נאסרת לבעלה. [דין זה מבואר בסיפא של המשנה במסכת יבמות].

וכשמתחילה בא עד אחד בלבד, ואמר שמת בעלה, מדין תורה אין הוא נאמן לכך, אבל חכמים אמרו, מאחר שוודאי לא תסמוך על העד, עד שתבדוק היטב אם באמת מת בעלה כדבריו, או לא, [משום החומרא שהטילו עליה כשלא תבדוק היטב], הרי זו מותרת להינשא לאחר על פי העד הזה, [והיתר זה תלוי בכך שבי"ד יאמרו לה שהיא מותרת להינשא], אלא שבה כשנישאת לאחר, אם לבסוף יבוא בעלה ויתברר ששקר העיד העד, ולא בדקה היטב אם אמת בפיו, החמירו עליה שלא תוכל לחזור לבעלה, שלא תהא נידונית בבעילת השני כאונס אלא כרצון. [דין זה מבואר ברישא של המשנה במסכת יבמות, ואף שלשון המשנה הוא "אמרו לה מת בעליך" הכוונה לאמירת עד אחד, שכן דרך התנא לשנות "אמרו" בלשון רבים, אף על אמירה של יחיד].

דף י"ב

שני עדים מעידים שחטא וטעון קרבן

לכפר על חטאו והוא אומר לא חטאתי

דעת רבי מאיר.

כששני עדים מעידים על אדם, שחטא בדבר שכפרתו קרבן [כגון שאכל חלב, שדינו להביא חטאת, או שנכנס למקדש בטומאה, שדינו להביא קרבן עולה ויורד], הרי אלו נאמנים, ואפילו הוא אומר לא חטאתי, שכן עדות של שני עדים נאמנות גמורה היא, שהרי אנו סומכים עליהם אף לחייבו מיתה, [כשמעידים שחטא בדבר שעונשו מיתה], ואם כן, קל וחומר הוא, שיהיו נאמנים לחייבו קרבן.

דעת חכמים.

כששני עדים מעידים על אדם, שחטא בדבר שכפרתו קרבן, [כגון שאכל חלב, שדינו להביא חטאת, או שנכנס למקדש בטומאה, שדינו להביא קרבן עולה ויורד], והוא אומר לא חטאתי, הרי זה נאמן, ופטור מלהביא קרבן.

ונאמרו בגמרא שני ביאורים, למה לדעת חכמים יהא נאמן כנגד עדותם של שני עדים, ונסתפקו בגמרא מה הביאור האמיתי, ומסקנת הסוגיה היא שהביאור השני הוא הנכון, ולהלן נכתוב בעזה"י את שני הביאורים.

ביאור א' – משום חזקה.

סברא אחת, שמחמתה יהא האדם נאמן יותר משני עדים המחייבים אותו קרבן, היא, שבדבר שאין חיובו אלא להתכפר על חטאו כנגד קונו, חזקה גמורה היא, שאם באמת חטא, היה רוצה להתכפר, ואם כן, כשאומר שלא חטא, ודאי האמת אתו, ואפילו מאה עדים מכחישים אותו. [=דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים]. ולפי סברא זו, אין חילוק בדבר, ובכל אופן ששנים מעידים אותו שחטא ומחויב קרבן לכפר על עצמו, והוא מכחישם, הרי זה נאמן, בין כשהעידו עליו שאכל חלב, ובין כשהעידו עליו שנטמא ונכנס למקדש בטומאה באותו יום או למחרת.

ביאור ב' – משום מגו.

סברא שניה, שמחמתה יהא האדם נאמן יותר משני עדים המחייבים אותו קרבן, היא, מגו, כלומר, אם היה בידו לטעון טענה אחרת, שבה היה נאמן לפטור עצמו מקרבן למרות עדות העדים, אף עתה כשהעדים מכחישים אותו על טענתו הוא נאמן.

כגון, מי שהעידו אותו העדים שאכל חלב, ובכך מחייבים אותו חטאת, נאמן הוא לומר, לא אכלתי חלב כלל, ולכן פטור אני מחטאת. והסיבה לכך שהוא נאמן כנגד עדותם של העדים, כי היה בידו לטעון טענה אחרת לפטור עצמו למרות עדותם, והיא, שהיה אומר, אמנם אכלתי חלב, אבל לא היה הדבר בשוגג אלא במזיד, והאוכל חלב במזיד אינו מביא חטאת, ומתוך כך שהיה נאמן לפטור עצמו מקרבן בטענה זו, שהיה אומר אכלתי את החלב במזיד, נאמן לפטור עצמו מקרבן, בטענה שלא אכל חלב

כלל. [נמבואר כאן בסוגיה דבר מחודש, שלא מצינו דוגמתו בשאר מקומות שנאמרה בהם טענת מיגו, שכדי להיות נאמן על ידי המיגו, לא די בכך שהיה בידו לטעון טענה אחרת שהיה נאמן בה, אלא צריך שאותה טענה אחרת תהא מתאימה גם אם מה שאמר בפועל, כגון זה שאמר לא אכלתי חלב, וכוונתו לומר שלא אכל כלל, אינו נאמן על כך במיגו, שהיה יכול לומר אכלתי במזיד, אלא משום שגם דברים שאמר בפועל, כלומר לא אכלתי, יכולים להתפרש כן, כלומר מה שאמרתי לא אכלתי, היינו לא אכלתי שוגג, אלא מזיד].

וכן מי שהעידו אותו עדים שנטמא, ולמחרת נכנס למקדש, ובכך מחייבים אותו קרבן עולה ויורד של טומאת מקדש, [מחמת טומאה ישנה של אתמול], נאמן לומר לא נטמאתי כלל, ולכן פטור אני מקרבן. והסיבה לכך שהוא נאמן כנגד עדותם של העדים, כי היה בידו לטעון טענה אחרת לפטור עצמו למרות עדותם, והיא, שהיה אומר, אמנם נטמאתי אבל לאחר מכן טבלתי ובשקיעת החמה טהרתי, ואם כן כשנכנסתי למחרת למקדש כבר הייתי טהור, ומתוך כך שהיה נאמן לפטור עצמו מקרבן בטענה זו, שהיה אומר טבלתי, נאמן לפטור עצמו מקרבן, בטענה שלא נטמא כלל. [ומיגו הזה מועיל לו כי גם מה שאמר בפועל יכול לפרש כטענת המיגו כלומר שיכול לומר מה שאמרתי לא נטמאתי היינו שטבלתי ולא עמדתי בטומאתי].

אלא שכל זה כשיש בידו טענת מיגו, כלומר שהיה יכול לפטור עצמו בטענה אחרת למרות העדים, אבל כשאין בידו טענה אחרת, אינו נאמן, כגון, כשהעידו עדים שנטמא, ובאותו יום עצמו נכנס למקדש, ובכך מחייבים אותו קרבן עולה ויורד של טומאת מקדש [מחמת טומאה חדשה של היום], ואמר לא נטמאתי, בזה אין לו טענה אחרת לפטור עצמו מקרבן, כי אף אם היה טוען שטבל, הרי לא העריב שמשו, ולא נטהר בכך, ואם כן, חייב קרבן על כניסתו למקדש.

וּנְמַצָּא שֶׁחִילּוּק בֵּין שְׁנֵי הַבִּיאָוֹרִים בְּדַעַת חֲכָמִים, הוּא בְּמִקּוֹם שֶׁאֵין בִּידוֹ טַעֲנַת מִיגוֹ. וְכֵּן נִתְבָּאֵר, שֶׁמִּסְקֶנָה הַסּוּגִיָּה הִיא, שְׂדַעַת חֲכָמִים כְּמוֹ הַבִּיאָוֹר הַשֵּׁנִי.

כן נראה ביאור העניין מפירוש רש"י בתחילת הסוגיה. אולם התוסי' הקשו עליו, הלא בכל מקום אין אדם נאמן כנגד שני עדים, אף כשיש לו טענת מיגו, ולכן ביארו, שכאן אינו נאמן להכחיש את העדים, אלא נאמן לתרץ דבריו, שלא יסתרו את העדים, כגון כשאמרו העדים שאכל חלב, והוא אמר לא אכלתי, נאמן לומר שכוונתו היתה שלא אכל בשוגג אלא במזיד, אבל אם היה עומד על דבריו שלא אכל כלל, לא היה נאמן להכחיש את העדים, וכפירוש זה משמע קצת מדברי רש"י בסוף הסוגיה. ויל"ע בדבר.

[ומכל מקום, לפירוש זה, יש נפקא מינה גדולה בין שני הביאורים בדברי חכמים, שלפי הביאור הראשון, הוא נאמן להכחיש את העדים, ולפי הביאור השני אינו נאמן להכחישם, ואם כן, כשעומד על דעתו שלא אכל כלל, לפי הביאור הראשון הוא פטור מקרבן, ולפי הביאור השני הוא חייב קרבן, ואם כן קצת צ"ע לשון הגמרא ומאי נפקא מינה, הלא נפקא מינה פשוטה היא].

דעת רבי יהודה.

כששני עדים מעידים על אדם, שחטא בדבר שכפרתו קרבן, [כגון שאכל חלב, שדינו להביא חטאת, או שנכנס למקדש בטומאה, שדינו להביא קרבן עולה ויורד], והוא אומר לא חטאתי, הרי זה נאמן, ופטור מלהביא קרבן, והטעם לכך משום, חזקה, [=ביאור א' בדברי חכמים], כלומר בדבר שאין חיובו אלא להתכפר על חטאו כנגד קונו, חזקה גמורה היא, שאם באמת חטא, היה רוצה להתכפר, ואם כן, כשאומר שלא חטא, ודאי האמת אתו, ואפילו מאה עדים מכחישים אותו. [=דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים]. ולפי סברא זו, אין חילוק בדבר, ובכל אופן ששנים מעידים אותו שחטא ומחויב קרבן לכפר על עצמו, והוא מכחישים, הרי זה נאמן, בין כשהעידו עליו שאכל חלב, ובין כשהעידו עליו שנטמא ונכנס למקדש בטומאה באותו יום או למחרת. ואמר רב נחמן שהלכה כרבי יהודה.

ומכל מקום, לדברי רב יוסף, לא אמר רבי יהודה שיהא אדם נאמן להכחיש את העדים, כגון לומר טהור אני, ולהמשיך לגעת בטהרות בלא לטבול, אלא בינו לבין עצמו, אבל בפני אחרים לא יגע בטהרות, כי הם סבורים שהדין עם העדים, שהוא טמא, ובכך שרואים שהוא נוגע בטהרות, לומדים ממנו לזלזל בטהרות. ואף כשהתירו לו לגעת בטהרות בינו לבין עצמו, רק לו עצמו התירו לאוכלם, אבל לא יאכילם לאחרים.

פעמים שאין לו מיגו אף בטומאה ישנה

נתבאר, שלדעת חכמים האומרים, שעל ידי טענת מיגו, נאמן אדם להכחיש את העדים המחייבים אותו קרבן, יש חילוק בין זה שהעידו

עליו עדים שנטמא אתמול, ונכנס למקדש היום, [בטומאה ישנה], שיש לו טענת מיגו, שהיה יכול לומר טבלתי אתמול, והיום כבר הייתי טהור, לבין זה שהעידו עליו עדים שנטמא היום, ונכנס למקדש היום, [בטומאה חדשה], שאין לו טענת מיגו, שאף אם היה אומר טבלתי, היה חייב קרבן, כי אף אם טבל, אסור הוא להיכנס למקדש היום, עד שיעריב שמשו.

ומבואר, שיש אופן שאין לו מיגו גם לעניין טומאה ישנה, כגון שהעידו אותו עדים שנטמא אתמול, ונגע אתמול בקדשים, וטימא אותם, והיום אכל קדשים [אחרים] בטומאת הגוף, ואמר, לא נטמאתי, ובכך רוצה לומר, שאתמול לא טימא מה שנגע, והיום לא היה טמא כשאכל קדשים, שבזה, המיגו שהיה יכול לומר טבלתי אתמול, אינו מועיל לו אלא לכך שיהא נאמן על אכילה של היום, שהיא בטהרה, אחר הערב שמש של אתמול, אבל על נגיעה של אתמול, אין המיגו מועיל לו.

[עניין זה משובש מאוד בפירוש רש"י, ומקוצר זמן קיצרתי].

דברים שגם רבי מאיר מודה שנאמן אדם לפטור עצמו מקרבן אף כששנים מעידים

שחטא וחייב קרבן

לעיל נתבאר, שלדעת רבי מאיר, כששני עדים מעידים על אדם, שחטא בדבר שכפרתו קרבן, הרי אלו נאמנים, ואפילו כשהוא אומר לא חטאתי, ואינו נאמן במיגו שהיה אומר אכלתי במזיד. אמנם יש כמה דברים היוצאים מן הכלל הזה, ובהם מודה רבי מאיר שהוא נאמן לפטור עצמו מקרבן, בטענת מיגו.

א. אשם שפחה חרופה.

הבא על שפחה חרופה, מביא אשם, שנאמר, "וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה שְׁכֵבֶת זָרַע וְהוּא שְׁפָחָה נִחְרַפֶּת לְאִישׁ ... וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לָהּ' ...".

ולדעת ריש לקיש, כששני עדים מעידים עליו שבעל שפחה חרופה, ובכך נתחייב קרבן, והוא אומר לא בעלתי, הרי זה נאמן לפטור עצמו מקרבן, משום שהיה יכול לטעון טענה אחרת לפטור עצמו מקרבן, ובה אין העדים מכחישים אותו, והיא שאמנם בעל, אבל לא גמר ביאתו, ובה אין העדים מכחישים אותו, כי אינם יכולים לדעת אם גמר ביאתו אם לא, וכבר נתבאר בפרק שני, שהבועל שפחה חרופה אינו חייב אלא אם כן גמר ביאתו.

ב. קרבנות נזיר טמא.

נזיר שנטמא, עליו להיטהר, כדי שיוכל לשוב למנות ימי נזירותו, וביום שמיני לטהרתו, מביא קרבנות נזירות טומאה לכפר על טומאתו, שנאמר, "וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תָרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה ... אֶחָד לְחֻטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וְכֹפֶר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ ... וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְאֲשָׁם ...".

ולדעת רב ששת, כששני עדים מעידים עליו שנטמא, ובכך נתחייב קרבנות נזיר טמא, והוא אומר לא נטמאתי, הרי זה נאמן לפטור עצמו מהקרבנות, משום שהיה יכול לטעון טענה אחרת לפטור עצמו מקרבן, ובה אין העדים מכחישים אותו, והיא שאמנם נטמא, אבל כבר נשאל לחכם על נזירותו, ולכן אינו נידון כנזיר, ובה אין העדים מכחישים אותו.

ג. קרבן שבועת העדות.

מי שנשבע בשקר שאינו יודע עדות לחבירו מתחייב על כך קרבן עולה ויורד.

ולדעת אב"י, כשנשבע לחבירו שאינו יודע לו עדות, ובאו שנים ואמרו שהוא יודע לו עדות, הוא נאמן שאינו יודע לפטור עצמו מקרבן, כי היה יכול לומר טענה אחרת לפטור עצמו מקרבן, ובה אין העדים מכחישים אותו, והיא שאמנם ראה את העדות, אבל כשאמר שלא ראה, רצה לומר שכשראה לא התכוון להעיד על כך, ולכן אינו ראוי להעיד, ואם כן לא נשבע בשקר.

האוכל שני שיעורי איסור של חֶלֶב

האוכל חֶלֶב בשיעור כזית בשגגה, הרי זה מביא חטאת, שנאמר, "כָּל חֶלֶב ... לֹא תֹאכְלוּ", ושיעור אכילה הוא כזית.

וכשאכל חֶלֶב בשיעור של כשני זיתים, **אם אכל הכל בהעלם אחת**, [כלומר שלא נודע לו שחטא אלא אחר גמר האכילה כולה, ונמצא שכל האכילה היתה בשגגה אחת], הרי זה **מביא חטאת אחת** על כל האכילה הזו, כי כולה שגגה אחת.

אבל כשאכל חֶלֶב בשיעור של כשני זיתים בשתי העלמות, [כלומר, שאחר אכילת כזית ראשון

נודע לו שחטא, ונתחייב על כך קרבן, ולאחר מכן אכל בשגגה כזית שני, ונמצא שכל אכילה היתה שגגה בפני עצמה], הרי זה **מביא חטאת בפני עצמה על כל אחת מהאכילות הללו**, כי כל אכילה היא שגגה בפני עצמה.

ולדעת רבי יהושע, יש אופן, שבו מתחייב על אכילת כשני זיתים של חֶלֶב שתי חטאות, אף כשאכלם בהעלם אחת, והוא, כשכל אחד מהם נעשה בתמחוי אחר, כגון שאחד צלוי ואחד מבושל, שלדעתו, גם תמחויים גורמים חילוק לחטאות.

האוכל מכמה איסורים יחד, מכל אחד כזית, כגון שאכל כזית חֶלֶב, וכזית דם, וכזית פיגול, וכזית נותר, אף על פי שאכל הכל בהעלם אחת, חייב חטאת על כל איסור ואיסור בפני עצמו,

[וזה חומר במינים הרבה ממין אחד].

האוכל שני חצאי שיעור של איסור בזה אחר זה א. מין אחד ותמחוי אחד.

לדברי הכל, דין פשוט הוא, שמי שאכל בשגגה כחצי זית חֶלֶב, ולאחר מכן חזר ואכל בשגגה כחצי זית חֶלֶב דומה [כלומר ששניהם מתמחוי אחד], אם אכל הכל בהעלם אחת, [כלומר שלא נודע לו שחטא אלא אחר גמר האכילה כולה, ונמצא שכל האכילה היתה בשגגה אחת], הרי זה חייב קרבן על האכילה הזו, כי בסך הכל אכל כזית חֶלֶב שלם בהעלם אחת.

אולם כשהיה הדבר בשתי העלמות, [כלומר, שאחר אכילת כחצי זית ראשון נודע לו שחטא, ולאחר מכן אכל בשגגה כחצי זית שני, ונמצא שכל אכילה היתה שגגה בפני עצמה], בזה נחלקו חכמים ורבן גמליאל. לדעת חכמים, מאחר שהיה הדבר בשתי העלמות, אין האכילות מצטרפות, והרי זה פטור מקרבן, כי אין כאן שום אכילה שלמה של כזית חֶלֶב. ולדעת רבן גמליאל, מאחר שאחר אכילה ראשונה עדיין לא נתחייב עליה קרבן בפני עצמה, אינה חלוקה בדבר מאכילה שניה, [=אין ידיעה לחצי שיעור], ולפיכך הן מצטרפות, ואחר האכילה האחרונה יביא קרבן על אכילת כזית חֶלֶב. [וללשון שני של ריש לקיש משום בר תוטיני, ביאר רבינא, שדעת רבן גמליאל, היא הדין האמור במשנה, 'אכל כחצי זית, וחזר ואכל כחצי זית, בהעלם אחת ממין אחד, חייב', והכוונה לשתי העלמות, שהן נחשבות כהעלם אחת, כי לדעת רבן גמליאל אין ידיעה לחצי שיעור].

ב. מין אחד ושני תמחויים.

כבר נתבאר, שלדעת רבי יהושע, כשם שהעלמות מחלקות לחטאות, [שהאוכל כשני זיתים של חֶלֶב בשתי העלמות, חייב שתי חטאות], כך תמחויים מחלקים, ולכן האוכל כזית חֶלֶב צלי, וכזית חֶלֶב מבושל, אף בהעלם אחת, חייב שתי חטאות.

ללשון ראשון של ריש לקיש משום בר תוטיני – לא אמר רבי יהושע שתמחויים מחלקים, להחשיב כל אכילה כאיסור בפני עצמו, אלא להחמיר, כלומר, כשאכל כזית שלם של חֶלֶב צלוי, ועוד כזית שלם של חֶלֶב מבושל, נחשב כאוכל שני איסורים, וחייב שתי חטאות, אבל להקל לא אמר כן, ולכן, כשאכל כחצי זית של חֶלֶב צלוי, וכחצי זית של חֶלֶב מבושל, אין להחשיב כל אחד כאיסור בפני עצמו, ואם כן לא אכל משום איסור כזית שלם ויהא פטור מקרבן לגמרי, אלא בזה אין התמחויים מחלקים, ויש לצרף את האכילות, ולהחשיבו כמי שאכל כזית שלם אחד של חֶלֶב, ומביא על כך קרבן. [וללשון הזה זהו הדין האמור במשנה, 'אכל כחצי זית, וחזר ואכל כחצי זית, בהעלם אחת ממין אחד, חייב', והכוונה למין אחד בשני תמחויים, שלחומר מודה רבי יהושע שהם מצטרפים].

וללשון שני של ריש לקיש משום בר תוטיני – לא חילק רבי יהושע בדבר, ובין להחמיר ובין להקל דעתו שתמחויים מחלקים, ואין לצרף אכילות משני תמחויים שונים, ולכן, גם כשאכל כחצי זית של חֶלֶב צלוי, וכחצי זית של חֶלֶב מבושל, יש להחשיב כל אחד כאיסור בפני עצמו, ואם כן לא אכל משום איסור כזית שלם, והרי זה פטור מקרבן לגמרי. [וללשון הזה זהו הדין האמור במשנה, 'אכל כחצי זית, וחזר ואכל כחצי זית, בהעלם אחת משני מינים, פטור', והכוונה למין אחד בשני תמחויים, שלדעת רבי יהושע אינם מצטרפים אף להקל].

שיעור זמן שישה בין אכילת

שני חצאי איסור ויצטרפו לחיוב

לעיל נתבאר, שלדברי הכל, כשיאכל אדם בשוגג בהעלם אחת, שני חצאי איסור בזה אחר זה, [כגון שיאכל כחצי זית חֶלֶב, ולאחר מכן יאכל עוד כחצי זית חֶלֶב], הרי זה חייב חטאת, כמי שאכל איסור שלם בבת אחת.

אכן, עניין זה מותנה, בכך שלא ישהה מתחילת אכילה ראשונה ועד סוף אכילה אחרונה, אלא שיעור זמן כזה, שניתן לצרף את שתי האכילות, להחשיבן כאכילה אחת, אבל אם ישהה יותר מכך, אין האכילות מצטרפות, ואינו מביא על כך קרבן.

ונחלקו חכמים, מהו שיעור הזמן הזה, שישהה בין שתי האכילות, ועדיין יחשב כאוכל אכילה אחת, ומתחייב.

דעת רבי מאיר.

במשנתנו מבואר, שלדעת רבי מאיר, שיעור זה, הוא כשיעור אכילת קליות, ונסתפקו בגמרא למה הכוונה, שכן יש לפרש זאת להקל ולהחמיר.

שהנה, האוכל קליות, [=חיטים קליות הנאכלות אחת אחת], אם יאכל מהן כשיעור כזית, כדרך אוכלי קליות, שאין מכניסים לפה בבת אחת כמה קליות, אלא קליה אחרי קליה, תארך האכילה הזו זמן ממושך מאוד, משום שהקליות קטנות מאוד, ואכילת גרגירים קטנים בזה אחר זה, נמשכת זמן רב, ואם כן, אם לעניין זה משווה רבי מאיר אכילה זו לאכילת שני חצאי איסור, הרי שלדעתו, אף אם ישהה זמן רב בין אכילה של חצי ראשון של איסור, לאכילה של חצי שני של איסור, יש לצרף את האכילות, להחשיבן כאכילה אחת, להתחייב חטאת. [והרי זו חומרא].

אולם מצד שני ניתן לומר, שלדבר אחר רבי מאיר משווה אכילה שני חצאי איסור לאכילת קליות, והיא, שכשם שהאוכל קליות כדרכו, אינו שווה בין אכילת קליה אחת לחברתה אלא מעט, שמיד כשבולע האחת מכניס את השניה לפיו, כך אין לצרף אכילת שני חצאי איסור, אלא כשישהה ביניהם מעט, אבל אם ישהה ביניהם יותר, אינם מצטרפים, ופטור הוא מקרבן. [והרי זו קולא].

ומסקנת הגמרא, שרבי מאיר משווה אכילת שני חצאי איסור לאכילת קליות לחומרא, ולדעתו, אף אם ישהה הרבה בין תחילת אכילה ראשונה לסוף אכילה אחרונה, כל זמן שאין שהייה זו יותר מזמן אכילה של כזית קליות, הנאכלות בזמן מרובה, האכילות מצטרפות לאכילה אחת.

דעת חכמים.

שיעור הזמן שיש לצרף מה שאכל, להחשיבו כאכילה אחת, הוא שיעור זמן אכילת פרס, [=חצי ככר של שליש קב. כלומר שיעור זמן אכילת פרס הוא שיעור זמן אכילת ככר ששיעורו ארבע ביצים], וכל שיהא מתחילת אכילה ראשונה, של חצי איסור ראשון, עד סוף אכילה אחרונה, של חצי איסור אחרון, כשיעור זמן זה, האכילות מצטרפות להיחשב אחת, וחייב חטאת, אבל אם שהה יותר מהשיעור הזה, הרי זה פטור מקרבן.

דף י"ג

שיעור זמן שישהה באכילת

אוכלים טמאים ויפסל גופו

מדין תורה, אוכלים ומשקים טמאים אינם מטמאים אדם [וכלים], אולם חכמים גזרו, שהאוכל חצי פרס [=שיעור שתי ביצים] של אוכלים טמאים, [אפילו צירוף של מאכלים שונים], או שותה רביעית של משקים טמאים, [אפילו צירוף של משקים שונים], נפסל גופו לתרומה, [שאסור לאוכלה, ופוסלה במגעו].

ולהלן יתבאר בעזה"י, מהו שיעור הזמן, שאם אכל בו דברים טמאים כשיעור הנ"ל, ושהה באכילה הזו, שהיא מצטרפת להיחשב אכילה אחת, וגופו נפסל לתרומה.

לדעת רבנאי אמר שמואל – לעניין הגזרה הזו, שהאוכל אוכלים טמאים כשיעור חצי פרס [=שיעור שתי ביצים], נפסל גופו לתרומה, לא נאמר שום שיעור זמן, ואפילו ישהה הרבה בין תחילת אכילה ראשונה לסוף אכילה אחרונה, מאחר שבסך הכל אכל כחצי פרס אוכלים טמאים, נפסל גופו לתרומה. אלא שכל זה, כשיש כאן במשך הזמן הזה, אכילות של דברים טמאים, כלומר, שבכל פעם אכל בבת אחת כזית שלם של דבר טמא, כגון שבתחילת היום אכל כזית דבר טמא, ולאחר כמה שעות אכל עוד כזית דבר טמא, וכן כמה פעמים, עד שהצטרפו האכילות לשיעור כחצי פרס, אבל כשבכל פעם לא אכל כזית שלם, אין זו אכילה כלל, ואי אפשר לצרף את האכילות לפסול את גופו, אלא שלעניין אכילות אלו, אין צריך שיאכל כל כזית בבת אחת ממש, וכל שיאכל כל כזית בכדי אכילת פרס [=ככר של ארבע ביצים], נחשב כאוכל

כזית בבת אחת, וניתן לצרף זאת לאכילות

הנוספות. [אולם דברי רבנאי נדחו מברייתא].

ומסקנת הסוגיה – שאף לעניין הגזרה הזו,
שהאוכל אוכלים טמאים כשיעור חצי פרס
[=שיעור שתי ביצים], נפסל גופו לתרומה, **גופו**
נפסל רק כשלא ישהה מתחילת אכילה ראשונה
ועד סוף אכילה אחרונה יותר משיעור אכילת
פרס [=ככר של ארבע ביצים], אבל אם שהה יותר
מכך אין גופו נפסל. [והוא הדין לעניין שתיית
משקים טמאים, גופו נפסל מתרומה, רק אם
שתה רביעית שלמה, בשיעור זמן של אכילת
פרס].

טבילה באמצע אכילת חצי

פרס של דברים טמאים

נתבאר, שהאוכל כחצי פרס של אוכלים טמאים,

גופו נפסל מתרומה.

וכדי שיוכשר גופו לתרומה, עליו לטבול. אלא
שהטבילה הזו מועילה, רק למי שכבר נפסל
גופו, כלומר שכבר אכל חצי פרס דברים
טמאים, אבל מי שאכל חצי מהשיעור הזה
דברים טמאים, וטבל, לא עלתה לו טבילה,
להחשיבו כמי שלא אכל הדברים הטמאים
הללו, ולפיכך, אם אחר הטבילה יאכל עוד חצי
שיעור של דברים טמאים, יפסל גופו.

ומאחר שחששו חכמים, שמא יטעו בני אדם,
בדין זה, ויהיו סבורים, שהטבילה כן מועילה
למי שאכל חצי שיעור דברים טמאים, להחשיבו
כמי שלא אכלם, ומעתה כשיאכל חצי שיעור
נוסף, לא יפסל גופו, לכן כדי שלא יבואו בני
אדם לטעות זו, אסרו לו לטבול, ואמרו, **שלא**
יטבול מי שאכל פחות משיעור שלם של דברים
טמאים.

התירו למעוברת לאכול פחות

מכשיעור מפני הסכנה

רבינו גרשום פירש, שדין זה נאמר לעניין
מעוברת, שהריחה מאכל ביום הכיפורים,
ששנינו בה במסכת יומא, שמאכילים אותה עד
שתשוב נפשה, כי אם לא תאכל, היא והעובר
בסכנה. ולעניין זה אמרו כאן בברייתא, [כפי
שביאר רב פפא], שאף שמפני הסכנה התירו לה
שתאכל אף יותר מככותבת, [שהיא שיעור
אכילה של יום הכיפורים], מכל מקום, מצווה
לשנות, ולכן לא תאכל בכל פעם שיעור שלם של
ככותבת, אלא תאכל בכל פעם פחות משיעור
הזה.

והתוס' פירשו, שדין זה נאמר לעניין אכילת
אוכלים טמאים, שאף שהאוכל אוכלים טמאים
נפסל לתרומה, [אף על ידי צירוף כמה אכילות
של פחות מכשיעור], עוברת, מאחר שהיא
מסוכנת, תקנת חכמים היא, שאם תאכל
אוכלים טמאים כמה פעמים, ובכל פעם פחות
משיעור חצי פרס, אין האכילות מצטרפות
לפוסלה, ומותרת אחר כך בתרומה.

התירו למגע טמא מת להניק בנה ובנה טהור

אשה שנטמאה בנגיעתה במת, ולאחר מכן
הניקה את בנה, הרי זה טהור גמור, שאינו
נטמא מחמת נגיעתו באמו, ולא נפסל מחמת
אכילת החלב הטמא, ולהלן יתבאר בעזה"י
טעמי דין זה.

א. במגע אינו נטמא.

הסיבה שהתינוק אינו נטמא מחמת נגיעתו
באמו, כי אמו שנגעה במת אינה אב הטומאה
אלא **ולד הטומאה, וולד הטומאה אינו מטמא**
אדם [וכלים], אלא אוכלים ומשקים בלבד, ולכן
אינה מטמאה את בנה במגע.

ב. באכילת החלב אינו נפסל.

אף שגזרו חכמים, שהאוכל אוכלים טמאים
נפסל גופו לתרומה, כפי שנתבאר לעיל, תינוק זה
אינו נפסל מחמת יניקת החלב שיצא מאמו
הטמאה.

לדעת רב נחמן – הסיבה לכך שהתינוק אינו
נפסל מחמת אכילת החלב היא, כי החלב הזה,
מאחר שבא לאכילה, אינו נחשב כמשקה, אלא
כאוכל, וכלל בידינו, שאין האוכל מקבל טומאה,
אלא אחר שיוכשר לכך על ידי שיגע בו אחד
מהמשקים, ואמנם, אם הוכשר החלב לקבל
טומאה, כגון שנותר מעט חלב על פי הדד,
שאותו מעט חלב אינו עומד לאכילת התינוק,
ומחמת כן הוא נחשב משקה, ודאי הוכשר בו
שאר החלב לקבל טומאה, ונטמא מהאם,
ומעתה כשהתינוק אוכלו, נפסל גופו לתרומה,
אבל **כשהתינוק יונק הכל בבת אחת, בלא**
להניח מעט חלב על פי הדד, באופן הזה החלב
אינו מוכשר לקבל טומאה, והתינוק אינו נפסל

מחמת אכילת החלב.

ולדעת רבא – החלב שהתינוק יונק מאמו טמא הוא, שכן (א) אפילו היה החלב נחשב כאוכל ולא כמשקה, ואם כן טעון הוא הכשר לקבל טומאה, ודאי קיבל הכשר, כי אי אפשר שיינק התינוק הכל בבת אחת, בלא לשייר מעט חלב על פי הדד, שכן עינינו רואות, שכשהתינוק יונק, פיו מלא חלב, ואין בכוחו לינוק הכל בבת אחת. (ב) ומלבד זאת באמת אין להחשיב את החלב כאוכל הטעון הכשר לקבל טומאה, אלא כמשקה, שאינו טעון הכשר לקבל טומאה, שהרי החלב נחשב כאחד ממעיינות האשה, ומעיינותיה נחשבים כמשקה, [ראייתו של רבא לסברא זו, ודחיית דבריו בדבר זה, יתבארו בעזה"י להלן. ומכל מקום קושייתו הראשונה קיימת], ולפיכך אמר רבא, **שהסיבה שהתינוק אינו נפסל מחמת אכילת החלב הטמא, כי אין אדם נפסל אלא כשיאכל או ישתה דברים טמאים כשיעור שאמרו חכמים,** [נחצי פרס אוכלים או רביעית משקים], **וכאן ספק אם ינק כשיעור הזה, ואפילו אם ודאי ינק כשיעור הזה, עדיין יש להסתפק אם ינק זאת בתוך זמן אכילת פרס,** ומאחר שאין כאן אלא ספק ספיקא לפוסלו, הרי זה טהור גמור.

חלב האשה

לדעת רבא – חלב האשה נחשב כמעין שבה, כמו רוקה, וזיבה, ומי רגליה, [שבזב וזבה מטמאים טומאה חמורה כגופה], **ולכן נחשב הוא כמשקה,** ולא כאוכל, **ואינו טעון הכשר,** וראיה לדבר, מהברייתא בה אמרו, שחלב האשה מטמא, בין כשיצא לרצון, ובין כשיצא שלא לרצון, ולכאורה הכוונה שהוא מטמא אף כשיצא בלא שירצו ביציאתו שלא היה צורך להניק, ואם כן דינו כמשקה, שאינו טעון הכשר לקבל טומאה, שכן אם היה נידון כאוכל, לא היה מטמא עד שיקבל הכשר מרצון, [שכן דין חלב בהמה, שאינו מקבל טומאה אלא כשיצא לרצון בעליה].

אולם למסקנת הגמרא – חלב האשה אינו נחשב כמעין שבאשה, ולכן, כשבא לאכילה [כשהתינוק יונקו], **אינו נידון כמשקה,** אלא **כאוכל,** וטעון הכשר, **ורק כשבא למשקה דינו כמשקה,** וראיה לדבר, מהברייתא, בה חילקו תשעה משקים של זב לשלושה, (א-ב-ג) זיעתו וליחה סרוחה שלו וריעי שלו, טהורים לגמרי. (ד-ה-ו) דמעת עינו ודם מכתו וחלב אשה, מטמאים טומאת משקים ברביעית. (ז-ח-ט) רוקו וזובו ומי רגליו, מטמאים טומאה חמורה בכל שהוא, שדינם כגופו. הרי שרק שלושת האחרונים נחשבים כמעין שבו, שדינם כגופו, ומעולם היו נחשבים משקים, אבל חלב אינו נעשה משקה אלא אחר יציאתו, וכשיצא לצורך משקה, ואינו מטמא אלא טומאת משקים מחמת נגיעתו בזב, ולא כגופו. ומה ששנינו, שחלב אשה הבא ליניקת התינוק, [שהוא לצורך אוכל], מטמא אף שלא לרצון, אין הכוונה שמטמא שלא לרצון כלל, כי באמת מאחר שבא לצורך אוכל טעון הוא הכשר, אלא כוונת הברייתא, שמן הסתם יציאתו לרצון, ולכן מטמא, ואין צריך שיאמר בפירוש שרוצים בו, כי מן הסתם רוצים בו, ויציאתו לרצון היא.

[ויקרא י' ח'–י"א] וַיִּדְבֹר ה' אֶל אֶהָרֹן לֵאמֹר. יֵין וְשִׁכָר אֶל תִּשְׁתְּ אֹתָהּ וּבְנִיךָ אֶתְּךָ בְּבִאָכֶם אֶל אֶהָל מוֹעֵד וְלֹא תִתְּמוּ חֻקֵּי עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם. וְלֹהֲבַדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר. וְלִהְיוֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַחֻקִּים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֲלֵיכֶם בְּיַד מֹשֶׁה.

שתוי יין שנכנס למקדש

לדעת תנא קמא – כשאמרה תורה לכהנים, "יֵין וְשִׁכָר אֶל תִּשְׁתְּ", לא אסרה את הכניסה למקדש אלא למי ששתה יין, ולא למי ששתה משקים אחרים, שכן גם שכר האמור כאן, הוא יין, כשכר האמור בנזיר "מֵיֵין וְשִׁכָר יֵזִיר", שהוא יין. והסיבה שנאמר גם "יֵין" וגם "וְשִׁכָר", ללמד, שיש חילוק בין מי ששתה יין סתם, לבין מי ששתה יין באופן שהוא משכר, **שהשותה יין סתם, אפילו מעט יין, ואפילו אינו משכר, כלומר שהוא יין מגתו,** [שלא תסס ארבעים יום], **אמנם אסור להיכנס למקדש, אבל אינו חייב על כך מיתה. והשותה יין באופן שהוא משכר, כלומר, ששתה רביעית יין, שכבר תסס ארבעים יום, מלבד מה שאסור להיכנס למקדש, אם נכנס חייב על כך מיתה, ולעניין זה שנינו במשנתנו, ששתיית רביעית זו מצטרפת, אף כששהה בה מתחילתה עד סופה כשיעור אכילת פרס, אבל אם שהה בה יותר משיעור זה, אינה מצטרפת להיחשב שתייה אחת.**

ולדעת רבי יהודה – כשאמרה תורה לכהנים, "יֵין וְשִׁכָר אֶל תִּשְׁתְּ", אסרה תורה את הכניסה

למקדש, גם למי ששתה יין, וגם למי ששתה שאר משקים משכרים, [כגון אכל דבילה קעילית, או שתה דבש או חלב], שכן גם "וְשָׁכַר" האמור כאן, הוא כל דבר משכר. ואף שהיין הוא בכלל שאר משקים משכרים, כתבה תורה "יין" בפני עצמו, ולא כללה אותו בכתוב "וְשָׁכַר", ללמד, שיש חילוק בין מי ששתה יין, לבין מי ששתה שאר משקים משכרים, שהשותה שאר משקים משכרים, אמנם אסור להיכנס למקדש, אבל אינו חייב על כך מיתה. והשותה יין, מלבד מה שאסור להיכנס למקדש, אם נכנס חייב על כך מיתה.

ולדעת רבי אלעזר – הכתוב, "יין וְשָׁכַר אֶל תְּשֵׁתִי", אינו מזכיר שני דברים, אלא דבר אחד בלבד, וכך פירושו, היין, כשהוא משכר, אל תשתהו, כלומר מי ששותה את היין דרך שכרות, אסור להיכנס למקדש, ואם נכנס חייב מיתה, ואם כן, **כוונת הכתוב רק למי ששותה בבת אחת, בלא שום הפסק, רביעית יין שאין בה מים, אבל שתה רביעית יין, והפסיק באמצע אפילו מעט, או שנתן בה מעט מים, הרי זה פטור.** [ומתוך דברי רב אשי מבואר, שדווקא ברביעית יין, אם נתן בה מים, הוא פטור, אבל אם נתן מים ביותר מרביעית יין, חייב, ולכן כשתה רב אשי יותר מרביעית יין, אף שנתן בה מים, לא רצה להתיר את הנדר שנדר רב אחא דהוצל שלא להנות מאשתו].

ואמר רב יהודה בר אבותאי, שהלכה כרבי אליעזר. וקרא רב על רבי אלעזר, טובינא דחכימי [=מאושר שבחכמים].

כתב בה"ג: כהן ששתה יין, ונשא כפיו, פסול, ושיעורו ברביעית, כדאמרין, השותה רביעית יין אל יתפלל, דתפילה בעי כוונה, ומסתמא ברכת כהנים לא בעי כוונה טפי מתפילה.

דברים נוספים ששתוי יין אסור בהם

מלבד מה ששתוי יין, [כפי האופן המבואר לעיל], אסור להיכנס למקדש, אסור הוא בדברים נוספים, הלמדים מהכתוב באותו עניין, "וְלִהְבִּדִיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר. וְלִהְיוֹרֵת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַחֻקִּים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֲלֵיהֶם בְּיַד מֹשֶׁה". וכך דרשו חכמים את הכתוב הזה:

"וְלִהְבִּדִיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל" – כלומר דברים שפודים אותם מהקדש לחולין, כגון הקדש **דמים, וערכין, חרמים, והקדשות**, אסרה תורה לשתוי יין **להעריכם לדעת בכמה יפדו מהקדש לחולין.**

"וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר" – כלומר דיני טומאות וטהרות, גם אותם אסרה תורה לשתויי יין, **להורות בהם להודיע מה טמא ומה טהור.**

"וְלִהְיוֹרֵת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" – כלומר **הוראה של איסור והיתר**, גם אותה אסרה תורה לשתוי יין להורות בה לבני ישראל.

"אֶת כָּל הַחֻקִּים" – אלו **דרשות שדורשים לרבים**, גם אותם אסרה תורה לשתוי יין לדרוש להם, **כי גם בהם יש הוראות.**

"אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֲלֵיהֶם" – זו **הלכה למשה מסיני**, גם אותם אסרה תורה לשתוי יין ללמד.

"בְּיַד מֹשֶׁה" – זה **תלמוד**, גם אותו אסרה תורה לשתוי יין ללמד. [ורבי יוסי ברבי יהודה חולק על כך כמבואר להלן].

ומכל מקום, טעם כל הדברים הללו הוא, שמא יורה טעות, ויעשו על פיו, אבל דבר שאין למדים הלכה למעשה, מותר לשתויי יין ללמוד.

ולכן, **לדברי הכל מותר לו לשנות משנה**, כי אין למדים ממנה הלכה.

ולדעת רבי יוסי ברבי יהודה, אף תלמוד מותר לו, כי אף שיש הוראות בלימוד התלמוד, מכל מקום אין למדים ממנו הלכה למעשה, כי רק כשהחכם אומר בפירוש לעשות כהוראתו, עושים על פי ההוראה, אבל כשמלמד ואומר בתוך כדי לימודו שכן הלכה, אין למדים ממנו לעשות מעשה. [ורב פסק כמותו, אולם רב עצמו כשהיה שתויי יין, כגון אחר סעודת יום טוב, לא היה מלמד תלמוד באותו יום, כי כשרב היה מלמד, תמיד היו באים ושואלים אותו שאלות למעשה].

ויש דבר נוסף המותר לשתויי יין לדברי הכל, והוא, ללמד דבר המבואר בכתובים בפירוש, כגון ששרץ טמא וצפרדע טהור.

יש אוכל אכילה אחת וחייב

עליה ארבעה חטאות ואשם אחד

האוכל חלב בשוגג, חייב חטאת.

וטמא שאכל בשר קדשים בשוגג, חייב חטאת.

והדיוט הנהנה מקדשים, חייב אשם מעילות.

והאוכל נותר בשוגג, חייב חטאת.

והאוכל ביום הכיפורים בשוגג, חייב חטאת.

ויש אופן, שבו יתחייב אדם את כל הקרבנות הללו באכילה אחת, כלומר, **שתהא חתיכה אחת של בשר, שהיא אסורה עליו מחמת כל האיסורים הללו, שתהא אסורה גם משום שהיא חלב, וגם משום שהיא נותר, וגם משום שהוא עצמו טמא והיא קדשים, וגם משום שהיום יום כיפורים. וגם יהא אסור לו להנות ממנה משום שהוא הדיוט והיא הקדש.**

דף י"ד

ואף שבדרך כלל אין איסור חל על איסור, יתכן שיחולו כל האיסורים הללו על חתיכה אחת של בשר, כי יש אופנים שבהם איסור חל על איסור, והם, כשהאיסור הבא לחול באחרונה הוא איסור כולל, [כלומר שהוא כולל עוד דברים אחרים לאסור עמו, ומתוך שחל עליהם, חל גם על זה שכבר היה אסור לו באיסור אחד], או כשהאיסור הבא לחול באחרונה הוא איסור מוסיף, [כלומר שהוא מוסיף עוד עניין אסור בדבר שכבר היה אסור, כגון שתחילה היה אסור רק באכילה, ועתה נאסר גם בהנאה, שמתוך שנוסף בו האיסור השני על ההנאה, חל עליו האיסור הזה גם על האכילה]. או כששני איסורים חלים בבת אחת.

וכך יחולו כל האיסורים הללו על חתיכה אחת:

א. חתיכת חלב של חולין, נאסרת מתחילתה משום איסור חלב. [הרי איסור חלב].

ב. נטמא אדם זה, נאסר בכל חתיכות טהורות, [והרי זה איסור כולל], ומתוך שנאסר באיסור טומאה בשאר חתיכות טהורות, נאסר גם באיסור טומאה גם בחתיכת חלב זה שהיא טהורה. [הרי איסור טומאה].

ג. הקדיש את הבהמה הזו, אסרה אף בהנאה, [והרי זה איסור מוסיף], ומתוך שנאסר החלב שבה בהנאה מחמת הקדש, נאסר גם באכילה מחמת האיסור הזה של קדשים. [הרי איסור מעילה].

ד. נעשה הבשר נותר, נאסר אף לגבוה, [והרי זה איסור מוסיף], ומתוך שנאסר באיסור זה לגבוה, נאסר בו גם להדיוט, שכבר היה אסור בו. [הרי איסור נותר].

ה. חל יום הכיפורים, נאסרו כל מאכלים באכילה, [והרי זה איסור כולל], ומתוך שנאסרו כל המאכלים באכילה מחמת יום הכיפורים, נאסר גם בשר זה באיסור יום הכיפורים. [הרי איסור יום הכיפורים].

ו. ואם היתה שבת, והוציא את החתיכה הזו בפיו, מרשות לרשות, בשעת האכילה, חייב חטאת נוספת, משום איסור הוצאה בשבת.

- לדעת האומרים שביום כיפורים לא נאסרה מלאכת הוצאה, לא נוספה מחמת הוצאה זו, אלא חטאת אחת, ורק כשהיה הדבר בשבת. - אולם לדעת האומרים שגם ביום הכיפורים נאסרה מלאכת הוצאה, חטאת זו נוספת מחמת ההוצאה גם ביום כיפור שאינו חל בשבת, וכשחל בשבת, נוספות שתי חטאות מחמת ההוצאה הזו, אחת משום איסור הוצאה בשבת, ואחת משום איסור הוצאה ביום טוב.

לדעת רבי מאיר – יש לתלות את האיסור הזה של ההוצאה באכילה, כי מתחייב חטאת על ההוצאה בגמר המלאכה שהיא ההנחה, [שהוצאה היא עקירה מרשות זו, והנחה ברשות זו], ובליעת הבשר נחשבת כהנחה.

אולם חכמים אומרים – שאין לתלות איסור זה באכילה, ואין למנותו עם האיסורים הקודמים התלויים באכילה.

ז. ופעמים, אף לדעת חכמים, יתחייב חטאת נוספת באכילה אחת, והוא, כשיחד עם כזית זה, שהוא (א) חלב, (א) והקדש, (ב) ונותר, (ג) שאכלו כשהוא טמא, (ד) ביום הכיפורים, (ה) אכל כזית נוסף של פיגול, שבכך מתחייב באותה אכילה אף משום פיגול, וניתן לאכול כל זה יחד, כי בית הבליעה מחזיק שיעור של שני זיתים.

- ובאמת, לדעת רב אדא בר אחא, כן יש לשנות, "יש אוכל אכילה אחת, וחייב עליה משום חמש חטאות, ואשם אחד", והכוונה כנ"ל לאופן שבו יתחייב באכילה אחת כן. [ומכל מקום דווקא חמש חטאות יתחייב באכילה אחת, ולא יותר, כי לא יוכל לאכול כזית של איסור נוסף בבת אחת, משום שאין בית הבליעה מחזיק יותר משני זיתים].

- אבל לדעת רבי זירא ורב פפא, לא נקטה המשנה את האופן הזה, שמתחייב בו חטאת נוספת משום איסור פיגול, ונאמרו בגמרא כמה

ביאורים, למה לא נקטה המשנה את האופן

הזה.

מתחילה אמרו, שהסיבה לכך, **כי לא שנינו אלא אכילה שכולה בשר של בהמה אחת**, ובשר בהמה אחת לעולם לא יהיה בו גם פיגול וגם נותר, כי אם נעשה פיגול נפסל למזבח ולאכילה ושוב אינו נעשה נותר. **אולם דחו זאת**, כי הדין הוא, שאם העלה למזבח בשר פיגול, קדשו המזבח, ומעתה יכול להיות נותר, ונמצא שיתכן שבשר בהמה אחת, חלקו יהיה פיגול, וחלקו שעלה למזבח, יהיה נותר.

ולפיכך אמרו, שהסיבה לכך, שלא שנינו שמתחייב באכילה אחת גם משום פיגול, **כי לא שנינו אלא אכילה שכולה בשר של אבר אחד**, ובשר אבר אחד לעולם לא יהיה בו גם פיגול וגם נותר, כי אם היה האבר פיגול אינו נעשה נותר, ואף אם יעלו מקצתו למזבח, לא יתקדש אותו מקצת ויוכל להיות נותר ומקצתו שבחוץ עדיין הוא פיגול, כי אם רובו על גבי המזבח, מתקדש כולו, ושוב כולו אינו פיגול, ואם רובו חוץ למזבח, כולו פיגול כבתחילה, ולא יעשה נותר כלל. **אולם דחו גם זאת**, כי בדבר זה נסתפק רמי בר חמא, האם הלכו באברים אחר הרוב, ולא נפשט ספיקו.

ולפיכך אמרו, שהסיבה לכך שלא שנינו, שמתחייב באכילה אחת גם משום פיגול, **כי שנינו אופן שבו מתחייב כמה חטאות על אכילת כזית אחד של בשר, ולעולם לא יהיה אותו כזית בשר, גם פיגול וגם נותר**. ואף שבאמת אכל ככותבת, ששיעורה כשני זיתים, שאם לא כן לא יתחייב משום יום הכיפורים, מכל מקום, חיובו על כל הדברים הוא בכזית אחד, שתחילה אכל כזית אחד של היתר, [כגון כליה או תמרים], [ובו עדיין לא התחייב כלום אף לא משום יום הכיפורים], ואז אכל כזית זה של איסור, ובו נתחייב בכל ארבע חטאות, שלוש מהן רק מחמת אכילה אחרונה וחטאת יום כיפור משום שבה נשלם שיעורו עם אכילה ראשונה.

"וְשֵׁלַח בְּיַד אִישׁ עֵתִי"

בעניין שעיר המשתלח ביום הכיפורים נאמר,

"וְשֵׁלַח בְּיַד אִישׁ עֵתִי", ודרשו מכאן חכמים:

"אִישׁ" – להכשיר את הזר, ואין צריך שיהא כהן.

"עֵתִי" – לשון עת וזמן, כלומר שיהא הדבר

בזמנו, (א) **ואפילו בטומאה**, (ב) **ואפילו בשבת**,

(ג) **ושיהא האיש מזומן לכך**.

ומתוך כך שהיה צורך להתיר את שילוח השעיר בשבת, למד רפרס, שדווקא בשבת נאמר איסור הוצאה, ולכן היה צורך להתירו בה, לצורך שילוח השעיר של יום הכיפורים, אבל ביום כיפורים [שלא חל בשבת], לא נאמר איסור הוצאה, ולכן לא היה צריך להתירו, לצורך שילוח השעיר, בשאר יום כיפורים שחל בחול.

[עירוב והוצאה לשבת ואין עירוב והוצאה ליום הכיפורים].

אולם דחו זאת, ואמרו, שבאמת גם ביום הכיפורים נאסרה ההוצאה, אלא שהיה מקום לומר, שכשהותרה הוצאה לצורך שילוח השעיר, לא הותרה אלא הוצאת יום כיפור, כי כך הכשרו של שעיר לשלחו ביום הכיפורים, אבל כשחל יום הכיפורים בשבת, יהא הדבר אסור, משום איסור שבת, ולכן נאמר בפירוש, שאפילו הוצאת שבת הותרה לצורך שילוח השעיר.

יש בא ביאה אחת וחייב עליה שש חטאות

הבא בשוגג על בתו חייב חטאת.

והבא בשוגג על אחותו חייב חטאת.

והבא בשוגג על אשת אחיו חייב חטאת.

והבא בשוגג על אשת אחי אביו חייב חטאת.

והבא בשוגג על אשת איש חייב חטאת.

והבא בשוגג על הנידה חייב חטאת.

ויש אופן, שבו יתחייב אדם את כל הקרבנות הללו, **כשיבוא בפעם אחת על אשה אחת**, והוא **שתהא אותה אשה, גם בתו, וגם אחותו**, וגם היתה **אשת אחיו** [שעומדת באיסור זה אף אחר גירושיה], וגם **אשת אחי אביו**, [שעומדת באיסור זה אף אחר גירושיה או מותו], וגם **אשת איש**, וגם **נידה**.

ואף שבדרך כלל אין איסור חל על איסור, יתכן שיחולו כל האיסורים הללו על אשה אחת, כי יש אופנים שבהם איסור חל על איסור, והם, כשהאיסור הבא לחול באחרונה הוא איסור מוסיף, [כלומר שהוא מוסיף עוד עניין אסור בדבר שכבר היה אסור, כגון שתחילה היה אסור רק באכילה, ועתה נאסר גם בהנאה, שמתוך שנוסף בו האיסור השני על ההנאה, חל עליו האיסור הזה גם על

האכילה]. או כששני איסורים חלים בבת אחת.

וכך יחולו כל האיסורים הללו על אשה אחת:

א-ב. מי שבא על אמו, וילדה בת, הרי זו גם בתו וגם אחותו, וחלים עליה שני איסורים אלו בבת אחת, משעת יצירתה. [הרי איסור בתו ואיסור אחותו].

ג. נשאת לאחד מאחיו, נאסרה בכך לכל האחים, משום איסור אשת אח, [והרי זה איסור מוסיף], ומתוך שנאסרה לכל האחים באיסור אשת אח, נאסרה באיסור זה, גם לראשון, שהיתה אסורה לו משום שני האיסורים הראשונים. [הרי איסור אשת אח].

ד. גירשה אחיו, ונישאת לאחי אביו, נאסרה בכך לכל בני אחי אביו משום אשת אחי האב, [והרי זה איסור מוסיף], ומתוך שנאסרה לכל בני אחי האב באיסור אשת אחי האב, נאסרה באיסור זה גם לראשון, שהיתה אסורה עליו בשלושה איסורים ראשונים. [הרי איסור אשת אח האב].

ה. גירשה אחי אביו, ונישאת לאחר, ובכך נאסרה על כל בני אדם [חוץ מבעלה], משום אשת איש, [והרי זה איסור מוסיף], ומתוך שנאסרה לכל באיסור אשת איש, נאסרה באיסור זה, גם לראשון, שהיתה אסורה עליו בארבעה איסורים ראשונים. [הרי איסור אשת איש].

ו. נעשית נידה נאסרה על בעלה משום נידה, [והרי זה איסור מוסיף], ומתוך שנאסרה לבעלה באיסור נידה, נאסרה באיסור זה, גם לראשון, שהיתה אסורה עליו בחמישה איסורים ראשונים. [הרי איסור נידה].

והרי היא אסורה עליו בששה איסורים, ואם בא עליה, חייב שש חטאות.

יש בא ביאה אחת וחייב עליה שבע חטאות

הבא בשוגג על בת בתו חייב חטאת.

והבא בשוגג על כלתו חייב חטאת.

והבא בשוגג על אחות אשתו חייב חטאת.

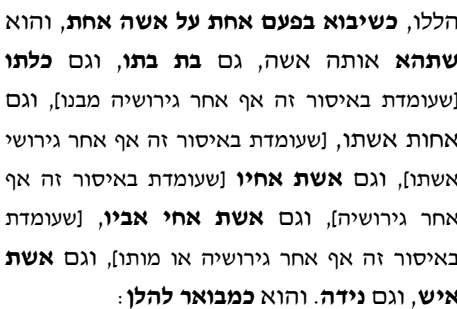
והבא בשוגג על אשת אחיו חייב חטאת.

והבא בשוגג על אשת אחי אביו חייב חטאת.

והבא בשוגג על אשת איש חייב חטאת.

והבא בשוגג על הנידה חייב חטאת.

ויש אופן, שבו יתחייב אדם את כל הקרבנות הללו, כשיבוא בפעם אחת על אשה אחת, והוא שתהא אותה אשה, גם בת בתו, וגם כלתו [שעומדת באיסור זה אף אחר גירושה מבנו], וגם אחות אשתו, [שעומדת באיסור זה אף אחר גירושה אשתו], וגם אשת אחיו [שעומדת באיסור זה אף אחר גירושה], וגם אשת אחי אביו, [שעומדת באיסור זה אף אחר גירושה או מותו], וגם אשת איש, וגם נידה. והוא כמבואר להלן:

יצחק וישמעאל הם אחים. וכמו כן יעקב ועשיו בני יצחק הם אחים. ראובן ודינה הם בני יעקב. דינה נישאת לשכס וילדה לו את אסנת. ואשתו השניה רעמיה ילדה לו את דקלה.

ויש אופן, שבו, כשיעקב יבוא על אסנת, יתחייב על כך שבע חטאות.

א. כשאסנת נולדה, היא אסורה ליעקב, משום שהיא בת בתו.

ב. נישאת אסנת לראובן בן יעקב, נעשית אסנת כלת יעקב, ואסורה לו גם משום איסור כלה.

ג. הלך יעקב ונשא את דקלה בת שכס ורעמיה,

שהיא אחות אסנת מן האב, נעשית אסנת, אחות אשתו דקלה, ואסורה לו גם משום איסור אחות אשה.

ד. מת ראובן, ונישאת אסנת לעשיו אחי יעקב, נעשית אשת אחיו, ואסורה לו גם משום איסור אשת אח.

ה. מת עשיו, ונישאת אסנת לישמעאל אח אבי יעקב, נעשית אשת אחי אביו, ואסורה לו משום אשת אחי האב.

ו. מת ישמעאל ונישאת לאיש אחר, אסורה ליעקב גם משום אשת איש.

ז. נעשית נידה, נאסרת ליעקב גם משום איסור נידה.

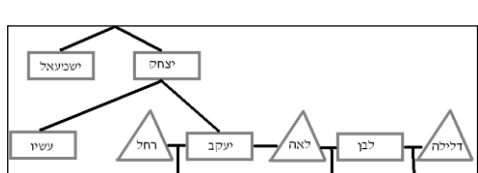
והרי היא אסורה עליו בשבעה איסורים, ואם בא עליה, חייב שבע חטאות.

ח. ולדברי רבי יוסי, אם עשיו לא היה אחי יעקב מהאב, אלא מהאם, ונמצא שעשיו אינו בנו של יצחק, ואם כן, אסנת אינה כלתו של יצחק מחמת נישואיה לעשיו, פעמים תהא אסנת אסורה ליעקב באיסור נוסף, והוא, כשאחר שנישאת לישמעאל, מת ישמעאל בלא בנים, ונפלה ליבום ליצחק, ובכך נעשית אסנת גם אשת אביו של יעקב, ואסורה לו משום איסור אשת האב. אלא שדבר זה יעשה רק אם יעבר יצחק על איסור שניות מדברי סופרים, שכן, מאחר שהיתה אסנת כלת יעקב, נאסרת ליצחק מדין כלת בנו, האסורה מדברי סופרים, ואסור לו ליבמה. [אבל אם היה עשיו בנו של יצחק, משעה שאסנת נישאת לעשיו, נאסרה ליצחק משום כלתו, ולכן כשמת ישמעאל, אינה נופלת לפני יצחק לייבום].

ומה שנתבאר, שלדעת רבי יוסי, כשיצחק ישא את אסנת, תיאסר על יעקב גם משום אשת האב, הוא רק כשיש ליצחק בן נוסף, שעד עתה אסנת היתה מותרת לו, ועתה נאסרת לו באיסור אשת האב מחמת נישואיה ליצחק, שמתוך שנאסרת לאותו בן באיסור זה, נאסרת גם על יעקב באיסור זה, שהוא איסור מוסיף, אבל אם אין ליצחק בן נוסף, ולא נוסף כאן איסור אשת האב על בן אחר, גם על יעקב לא חל איסור אשת האב, כי אין איסור חל על איסור.

וככל המבואר לעיל, כן הוא, כשדינה אינה בת יעקב, אלא בת אשת יעקב, כי גם באופן הזה, אסנת בתה אסורה ליעקב משום בת בתה של אשתו, ומשום שאר האיסורים הנ"ל, [חוץ מאיסור בת בתו, שתחת איסור זה, עובר באיסור בת בת אשתו].

וכן הבא על בת אשתו עצמה, פעמים יעבור בפעם אחת על כל האיסורים הללו, [חוץ מאיסור בת בתו, שתחתיה יעבור על איסור בת אשתו], והוא באופן הבא:

יצחק וישמעאל הם אחים. וכמו כן יעקב ועשיו בני יצחק הם אחים. ראובן הוא בן יעקב מרחל, ללבן היו שתי נשים דלילה ולאה דלילה ילדה לו את דקלה ולאה ילדה לו את אסנת והרי דקלה ואסנת אחיות מן האב, לבן גירש את לאה ונישאת ליעקב.

א. כשלאה נישאת ליעקב אסנת בתה נאסרת לו משום שהיא בת אשתו.

ב. נישאת אסנת לראובן בן יעקב, נעשית אסנת כלת יעקב, ואסורה לו גם משום איסור כלה.

ג. הלך יעקב ונשא את דקלה בת לבן ודלילה, שהיא אחות אסנת מן האב, נעשית אסנת, אחות אשתו דקלה, ואסורה לו גם משום איסור אחות אשה.

ד. מת ראובן, ונישאת אסנת לעשיו אחי יעקב, נעשית אשת אחיו, ואסורה לו גם משום איסור אשת אח.

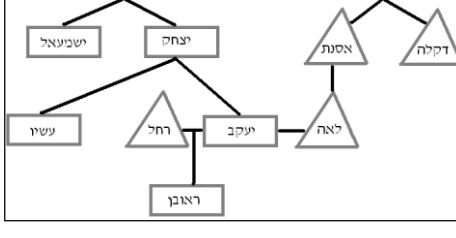
ה. מת עשיו, ונישאת אסנת לישמעאל אח אבי יעקב, נעשית אשת אחי אביו, ואסורה לו משום אשת אחי האב.

ו. מת ישמעאל ונישאת לאיש אחר, אסורה ליעקב גם משום אשת איש.

ז. נעשית נידה, נאסרת ליעקב גם משום איסור נידה.

והרי היא אסורה עליו בשבעה איסורים, ואם בא עליה, חייב שבע חטאות.

וכן הבא על חמותו, פעמים יעבור בפעם אחת על כל האיסורים הללו, [חוץ מהאיסור הראשון, שתחתיו יעבור על איסור חמותו], והוא באופן הבא:

יצחק וישמעאל הם אחים. וכמו כן יעקב ועשיו בני יצחק הם אחים. ליעקב שתי נשים האחת רחל והיא ילדה לו את ראובן והאחת לאה בת אסנת ודקלה היא אחות אסנת.

א. כשלאה נישאת ליעקב אסנת אמה נאסרת לו משום שהיא חמותו.

ב. נישאת אסנת לראובן בן יעקב, נעשית אסנת כלת יעקב, ואסורה לו גם משום איסור כלה.

ג. הלך יעקב ונשא את דקלה אחות אסנת, נעשית אסנת, אחות אשתו דקלה, ואסורה לו גם משום איסור אחות אשה.

ד. מת ראובן, ונישאת אסנת לעשיו אחי יעקב, נעשית אשת אחיו, ואסורה לו גם משום איסור אשת אח.

ה. מת עשיו, ונישאת אסנת לישמעאל אח אבי יעקב, נעשית אשת אחי אביו, ואסורה לו משום אשת אחי האב.

ו. מת ישמעאל ונישאת לאיש אחר, אסורה ליעקב גם משום אשת איש.

ז. נעשית נידה, נאסרת ליעקב גם משום איסור נידה.

והרי היא אסורה עליו בשבעה איסורים, ואם בא עליה, חייב שבע חטאות.

וכן הוא, כשאסנת אינה חמותו של יעקב, אלא אם חמיו או אם חמותו, כי גם באופן הזה, היא אסורה ליעקב **משום איסור אם חמיו או אם חמותו**, ומשום שאר האיסורים הנ"ל, [חוץ מהאיסור הראשון, שתחת איסור זה, נכנס איסור אם חמיו או אם חמותו].

הבא על חמותו שהיא אשת איש

הבא על חמותו דינו בשריפה, והבא על אשת איש דינו בחנק, ואם בא על חמותו כשהיא אשת איש:

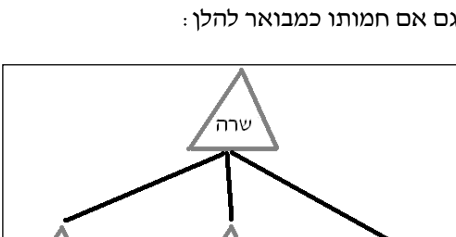
לדעת חכמים – בכל אופן חייב הוא שתי מיתות שריפה וחנק, [ואם חטא בשוגג מביא שתי חטאות], ולכן [כשחטא במזיד], הוא **נידון בשריפה החמורה**, כדין החייב שתי מיתות אחת חמורה ואחת קלה.

ולדעת רבי יוסי – אין איסור חל על איסור, ולכן אם תחילה היתה אשת איש, ונאסרה לו בכך, לאחר מכן כשנשא את בתה ונעשית חמותו, לא חל עליה איסור חמותו, ואם כן אין חייב אלא חנק. [ואם חטא בשוגג יביא חטאת אחת].

ואולם כשתחילה היתה חמותו פנויה, ואחר כך נישאת, חל עליה גם איסור אשת איש, כי כשהאיסור הנוסף חל על אחרים, מתוך שחל עליהם, חל גם עליו, אלא שאין בזה נפקא מינה לעניין מיתה, כי כשיבוא עליה ממה נפשך ידון בשריפה החמורה, אבל לענין שוגג יתחייב שתי חטאות.

חמותו ואם חמותו ואם חמיו

פעמים תהא אשה אחת גם חמותו וגם אם חמיו וגם אם חמותו כמבואר להלן:

שרה היא אם המשפחה, ולה בן אחד ששמו יצחק ושתי בנות ששמותיהן רבקה ודבורה. ליצחק בת ששמה רחל. ולדבורה בת ששמה לאה.

א. הלך יעקב ונשא את רבקה, נאסרה עליו שרה משום איסור חמותו.

ב. חזר יעקב ונשא את רחל, שוב נאסרה עליו שרה, והפעם משום אם חמיו.

ג. חזר יעקב ונשא את לאה, שוב נאסרה עליו

שרה, והפעם משום אם חמותו.

לדעת רבי יוחנן בן נורי – אם עתה בא יעקב על שרה בשגגה, הרי זה **חייב שלוש חטאות**, משום שעבר בשלושה איסורים.

אולם חכמים אמרו לו – מאחר ששלושת האיסורים הללו נאמרו בכתוב אחד, [”עַרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תִגְלֶה”], **ובו לאו אחד, אינם חלוקים לחטאות**, ואינו מביא על כולם יחד אלא חטאת אחת.

דף ט”ו

שחט פרה ואחר כך שחט את בת בתה ואחר כך שחט את בתה של הראשונה שהיא אמה של

השניה

לדעת תנא קמא – השוחט פרה, אחר שנשחטה אמה ובתה, **אינו לוקה** [ארבעים] **אלא פעם אחת, כי אף על פי שיש כאן שתי סיבות לאיסור את השחיטה**, [א] שלא לשחוט אותה אחר שחיטת אמה. [ב] שלא לשחוט אותה אחר שחיטת בתה, **מכל מקום אין כאן אלא שחיטה אחת של איסור, ואין כאן אלא איסור אחד**, ”אותו ואת בנו”, ולפיכך אין כאן אלא מלקות אחת [של ארבעים].

ולדעת סומכוס – השוחט פרה אחר שנשחטה אמה ובתה, **לוקה** [ארבעים] **שתי פעמים**, אחת משום ששחט פרה אחר שחיטת אמה, ואחת משום ששחט פרה אחר שחיטת בתה, ואף על פי שאין כאן אלא שחיטה אחת, ואין כאן אלא איסור אחד, **מכל מקום, מאחר שעבר על האיסור בשני אופנים**, מתחייב על כל אחד מהאופנים שעבר עליו.

ואמר רבי אלעזר אמר רבי הושעיא, שסומכוס ורבי יוחנן בן נורי, דעה אחת להם, ששניהם מחייבים כמה פעמים, על לאו אחד שעבר עליו בכמה אופנים.

אולם דחו זאת, כי יתכן שרבי יוחנן בן נורי מחייב על כל אחד ואחד רק במקום שניתן להחשיב אותו כעושה שלושה איסורים שונים, שכן חמותו ואם חמותו ואם חמיו נקראים איסורים שונים, אבל שוחט אותו ואת בנו, או שוחט את בנו ואותו, הכל נחשב איסור אחד, ולא יתחייב אלא אחת.

וכמו כן, יתכן שסומכוס אינו מחייב על כל אחד ואחד, אלא לעניין אותו ואת בנו, שיש כאן גופים נפרדים, ויש בפועל שתי פעמים אם ובנה, אבל כשבא על אשה אחת, אף שיש בה כמה שמות של איסור, מאחר שכולם למדים מכתוב אחד, אינו חייב אלא חטאת אחת.

הבא על אחות ועל אחות אביו ועל אחות אמו

הבא בשגגה בהעלם אחת על שלוש נשים, שאחת מהן היא אחותו, ואחת מהן היא אחות אביו, ואחת מהן היא אחות אמו, **דין פשוט הוא, שמביא שלוש חטאות**, כי בא על שלוש גופים נפרדים, שכל אחד הוא שם אחר של איסור, שכן נאמר איסור לא תעשה בפני עצמו לכל אחת מהנשים הללו. [=הרי שמות מוחלקין הרי גופים מוחלקין].

הבא על אחותו שהיא

אחות אביו שהיא אחות אמו

פעמים תהא אשה אחת אסורה, גם משום שהיא אחותו, וגם משום שהיא אחות אביו, וגם משום שהיא אחות אמו, **וזה יתכן ברשע בן רשע**, שתחילה בא הרשע הראשון על אמו, ונולדו לו ממנה שתי בנות, בשמת ואהליבמה, הרי אלו אחיות זו עם זו [מאב ואם], וכמו הן אחיות עם הרשע [מאם], חזר הרשע הזה ובא על בשמת, והוליד ממנה בן, נעשית אהליבמה אחותו של הבן [מהאב, שכן שניהם בני הרשע הראשון], ואחות אמו של הבן [מאב ואם, שכן בשמת אמו, ואהליבמה, הן אחיות מאב ואם], ואחות אביו של הבן, [מהאם, שהרי גם הרשע, וגם אהליבמה, הם בני אותה אשה אמו של הרשע].

ונסתפק רבי עקיבא מה הדין, כשבא בנו של הרשע הזה, בשוגג, פעם אחת, על זו, [=אהליבמה] שהיא גם אחותו, וגם אחות אביו, וגם אחות אמו, **האם חייב חטאת אחת על הכל**, כי לא חטא אלא באשה אחת, או שחייב שלוש חטאות, כי חטא באשה שאסורה לו מחמת שלושה שמות של איסור, וכל אחד נאמר בו לא תעשה בפני עצמו. וכשהלכו רבן גמליאל ורבי יהושע עם רבי עקיבא לאיטליז [=שוק] של

העיר ששמה עימאום כדי לקנות בהמה למשתה
נישואי בנו של רבן גמליאל, שאל רבי עקיבא
שאלה זאת את רבן גמליאל ורבי יהושע.

וענו לו, שאמנם דין זה לא שמעו, אבל שמעו דין
אחר, שניתן ללמוד ממנו דין זה, והוא, שהבא
על חמש נשים נידות בהעלם אחת, אף על פי
שלא חטא בכולן אלא באיסור אחד של ביאת
נידה, מאחר שכל אחת היא גוף אחר, הרי זה
מחלק את חטאו, וחייב להביא חטאת על כל
אשה ואשה. ולדעתם הדברים קל וחומר, שכן,
אם גופים מחלקים איסור אחד, להביא עליו
כמה חטאות, כל שכן שאיסורים מחלקים, ולכן
מאחר שבביאתו חטא בכמה איסורים שונים,
יביא חטאת על כל איסור ואיסור.

אולם בגמרא דחו קל וחומר זה, כי מצד שני יש
לומר, שכשבא על כמה גופים נפרדים, מאחר
שחטא כמה פעמים, יביא חטאת נפרדת לכל
חטא, אבל כשחטא בכמה חטאים בביאה אחת,
לא יביא אלא חטאת אחת.

ומכל מקום מסקנת הגמרא, שמביא חטאת על
כל איסור בפני עצמו, משום שנאמר הריבוי
”עֲרוֹת אַחַתָּו גְּלָהּ”, ללמד על כך, שהבא על מי
שהיא גם אחותו וגם אחות אביו וגם אחות אמו,
מביא חטאת על כל איסור ואיסור.

בא על ערוה אחת שתי פעמים בהעלם אחת

< לדעת רבי אליעזר – הבא בשוגג על ערוה
אחת כמה פעמים, אפילו היו כל הביאות בהעלם
אחת, חייב חטאת על כל ביאה וביאה, כי
הביאות מחלקות לחטאות.

- לדברי רבה, דעת רבי אליעזר, שבכל דבר
איסור, אם עשה אותו כמה פעמים בהעלם
אחת, חייב חטאת על כל מעשה ומעשה, כי
לדעתו, תמיד המעשים מחלקים לחטאות, ולכן
לדעתו, מי שקצר בשבת שתי פעמים, אפילו
בהעלם אחת, חייב חטאת על כל קצירה
וקצירה.

- ולדברי רב יוסף, לא בכל דבר אמר רבי אליעזר
שמעשים מחלקים, אלא בדבר שאי אפשר
לעשות את שני המעשים יחד, כגון ביאת
איסור, שאי אפשר לבעול שתי פעמים בבת
אחת, מאחר שאי אפשר לעשותם יחד, חלוקים
הם זה מזה, ולכן חייב חטאת על כל מעשה בפני
עצמו, אבל בדבר שאפשר לעשות שני מעשים
בבת אחת, ועשה אותם בזה אחר זה, אם היה
הכל בהעלם אחד, הם מצטרפים, ואינו מביא
אלא חטאת אחת, ולכן, לדעתו, מי שקצר בשבת
שתי פעמים בהעלם אחת, אינו חייב אלא חטאת
אחת, כי שתי קצירות הן דבר שיכולים לעשותו
בבת אחת.

< ולדעת חכמים – הבא בשוגג על ערוה אחת
כמה פעמים בהעלם אחת, אינו חייב אלא
חטאת אחת, והמעשים אינם מחלקים
לחטאות.

אולם אם בא בהעלם אחת, על כמה נשים
שאסורות מחמת אותו איסור, כגון שבא בהעלם
אחת על חמש נשים נידות, בזה חייב חטאת על
כל אשה ואשה, ומכל מקום אין הטעם משום
שמעשים מחלקים לחטאות, אלא מטעם אחר.

מתחילה רצו לומר, שהטעם לכך, כי הוא גורם
להם, כלומר מאחר שכל אשה חייבת חטאת על
מה שבא עליה, והוא גורם לחמש נשים להביא
כל אחת חטאת לעצמה, הדבר הזה מחייב גם
אותו, שיביא חטאת על כל אשה ואשה. אולם
דחו זאת, שכן מבואר בברייתא, שלדעת חכמים,
הבא על הנדה כמה פעמים, הוא בהעלם אחת,
והיא בכמה העלמות, הוא מביא חטאת אחת,
והיא מביאה כמה חטאות, הרי שאף שהוא גרם
לה להביא כמה חטאות, אין הדבר מחייבו
כלום, ואם כן, אין טעם זה מחייבו ריבוי
חטאות.

ומסקנת הגמרא, שהסיבה שמודים חכמים
שהבא על חמש נשים נידות בהעלם אחת חייב
חטאת על כל אשה ואשה, כי הגופים מחלקים
לחטאות.

אבר מדולדל באדם

אבר שנתלש לגמרי מאדם [חי], מטמא טומאת
מת. אבל כל זמן שלא נתלש לגמרי, אף על פי
שהוא מדולדל, [=תלוש רובו ומחובר במקצת], הרי
זה טהור.

ומוכי שחין [שאבריהם מדלדלים ונופלים], שלא
היו רוצים להיראות מגונים בפסח באברים
מדולדלים, והיו רוצים לתלוש מעצמם את
האברים המדולדלים קודם הפסח בלא להיטמא
בהם בשעה שנתלשים מהגוף היו הולכים אצל
הרופא והוא חותך את האבר עד שמניח בו כחוט
השערה שעדיין נחשב כאבר מדולדל שאינו

מטמא ולאחר מכן תחוב את האבר בקוץ המחובר לקרקע והחולה נמשך ממנו ונתלש האבר מאליו ונמצא שבשעה שנתלש האבר לגמרי לא נגע בו לא הרופא ולא החולה.

ומבואר, שכל זה, שכשהחולה ימשוך עצמו מן האבר המחובר לקוץ, ימשוך עצמו בכל כוחו, שאז בשעת התלישה אין האבר נוגע בו, אבל אם נמשך מן הקוץ בנחת, האבר נוגע בו אחר שנתלש לגמרי, ומטמא אותו.

אבר מדולדל בבהמה

אבר שנתלש לגמרי מבהמה [חיה], מטמא כנבלה. ונסתפק **רבי עקיבא**, מה דינו של אבר מדולדל בבהמה, האם נידון כתלוש ומטמא, או כמחובר ואינו מטמא.

ושאל זאת את **רבן גמליאל ורבי יהושע** בשוק של עימאום כשהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל.

ואמרו לו, שיש ללמוד דין זה, בקל וחומר מהדין המבואר לעיל, לעניין אבר מדולדל באדם, שכן, אדם, אף שמקבל טומאה בחייו, אבר המדולדל שבו טהור, ואם כן קל וחומר לבהמה, שאינה מקבלת טומאה בחייה, שיהא אבר המדולדל שבה טהור.

המוחק [=סוחט] את הכרישה [=קפלוט]

סחט את הקפלוט, [=שם של פרי], כל זמן שהמים בתוכו, אינם נחשבים משקה, ואינם מכשירים את הקפלוט לקבל טומאה, כי כל דבר בלוע אינו נחשב.

אבל אחר שיצאו ממנו המים, מעתה נחשבים הם כמשקה, ואם יגעו בהם זרעים, יוכשרו לקבל טומאה, וכמו כן, בשעת יציאתם מהקפלוט, קודם שנפלו לארץ, מאחר שנגעו אז בקפלוט, שהרי יוצאים הם בנחת, הכשירו גם אותו לקבל טומאה.

-

זב וטמא מת שהיו מהלכים בדרך, וירדו עליהם גשמים, והחליקו את המים מהצד העליון של הבגד כלפי מטה, המים הללו אינם נטמאים במגע הטמא, וכל שכן שאינם מכשירים אוכל לקבל טומאה, כי אינם חשובים משקה, משום שעומדים להיבלע בחלק התחתון של הבגד.

אבל כשיצאו המים מתחת לכל הבגד, מעתה נחשבים הם כמשקה, ומכשירים אוכל לקבל טומאה, ולעניין טומאת עצמם אם נתזו מהבגד בכח ולא נגעו בו אחר פרישתם ממנו הרי אלו טהורים ואם יצאו מהבגד בנחת הרי נגעו בו בשעת הפרישה ונטמאו.

במעילה תמחויים מחלקים

לדברי רבי יהושע, האוכל בהעלם אחת, חמש חתיכות בשר קדשים של בהמה אחת, כל חתיכה מתמחוי אחר, כלומר, שבשלו את הבשר בחמישה אופנים, כגון חלקו צלי, וחלקו מבושל, וחלקו כבוש, וחלקו שלוק, וחלקו צלי קדר, ואכל חתיכה מכל תמחוי, הרי זה חייב קרבן מעילה על כל אכילה ואכילה, כי תמחויים מחלקים את חיובו, מחמת שינוי הטעמים שביניהם.

ולעניין מעילה, לכאורה הכל מודים לדברי רבי יהושע, שתמחויים מחלקים.

שאלת רבי עקיבא לעניין

גופים מחלקים בזבחים

לדעת תנא קמא, השאלה השלישית ששאל רבי עקיבא את רבן גמליאל ורבי יהושע באיטליז של עימאום, היא, מה הדין, כששחט בחוץ בהעלם אחד, חמישה זבחים שונים, שיש כאן איסור אחד של שחיטת קדשים בחוץ, אבל חטא בכמה גופים שונים, האם גופים שונים מחלקים חטאת לכל גוף וגוף, או מאחר שהכל איסור אחד בהעלם אחת, אינו חייב אלא אחת.

ורבי יהושע השיבו, שיש ללמוד דין זה, בקל וחומר מהדין המבואר לעיל, שהאוכל בשר של זבח אחד מחמישה תמחויים, חייב על כל אחד ואחד, אף על פי שהכל זבח אחד, כלומר גוף אחד, ומעתה, אם תמחויים מחלקים לחטאות, כל שכן שגופים יחלקו לחטאות.

אולם לדברי רבי שמעון, לא זו היתה השאלה השלישית של רבי עקיבא, כי אם כן, יש לדחות בנקל את תשובת רבי יהושע, שהרי סברא פשוטה היא, לחלק בין איסור מעילה באכילת קדשים, שיש בו הנאה, ולכן יש להחמיר, לחייבו על כל אכילה ואכילה, לבין איסור שחיטת קדשים בחוץ, שאין בו הנאה, ואין לחייבו על כל

שחיטה ושחיטה בהעלם אחת.

והשאלה השלישית ששאל רבי עקיבא את רבן גמליאל ורבי יהושע באיטליז של עימאום, היא, מה הדין, כשאכל בהעלם אחד, חמש חתיכות של נותר מחמישה זבחים שונים, שיש כאן איסור אחד של אכילת נותר, אבל חטא בו בכמה גופים שונים, שכן כל נותר היה מקרבן אחר, האם גופים שונים מחלקים חטאת לכל גוף וגוף, או מאחר שהכל איסור אחד בהעלם אחת, אינו חייב אלא אחת.

ורבי יהושע השיבו, שיש ללמוד דין זה, בקל וחומר מהדין המבואר לעיל, שהאוכל בשר של זבח אחד מחמישה תמחויים, חייב על כל אחד ואחד, אף על פי שהכל זבח אחד, כלומר גוף אחד, ומעתה אם תמחויים מחלקים לחטאות, כל שכן שגופים יחלקו לחטאות.

ומכל מקום, רבי עקיבא דחה את הקל וחומר של רבי יהושע, כי איסור מעילה חמור הוא בכמה דברים, (א) שהמאכיל את אחרים חייב כמי שאכל בעצמו. (ב) המהנה את אחרים חייב כמי שנהנה בעצמו. (ג) שתי הנאות של פחות משווה פרוטה מצטרפות לחיוב אף כששהה ביניהם כמה ימים. ומאחר שהחמירה תורה כל כך באיסור מעילה, אפשר שגם לעניין חילוק קרבנות החמירה בו, ואין ללמוד ממנו לשאר חטאים, שיהא בהם חילוק חטאות, [לא] בגופים, [ולא בתמחויים].

ומצינו ברייתא, שלדעת תנא אחד שבה, גופים אינם מחלקים לחטאות, [כסברת רבי עקיבא], ולדעת תנא שני שבה, גופים מחלקים לחטאות [כסברת רבי יהושע], [ולדברי הכל, תמחויים אין מחלקים אלא לעניין מעילה ולא לעניין חטאת].

ומתחילה אמרו, שכל הברייתא היא כדעת רבי יהושע, [כי מבואר בה, שעל ספק מעילות אין אשם תלוי, וזה כדעת רבי יהושע ולא כדעת רבי עקיבא]. ולדעת התנא הראשון, הודה רבי יהושע לדברי רבי עקיבא, שאין גופים מחלקים לחטאות, ולדעת התנא השני, לא הודה רבי יהושע לדברי רבי עקיבא.

אולם למסקנה אמרו, שיתכן שלדברי הכל לא הודה רבי יהושע לדברי רבי עקיבא, שאין גופים מחלקים לחטאות, ולעניין חילוק חטאות דעת התנא הראשון כדעת רבי עקיבא, [ורק לעניין חיוב אשם תלוי בספק מעילות חולק על רבי עקיבא].

דף ט"ז

חמשה תמחויים בבהמה אחת

נתבאר, שהאוכל בהעלם אחת, חמש חתיכות בשר קדשים של בהמה אחת, כל חתיכה מתמחוי אחר, הרי זה חייב קרבן מעילה על כל אכילה ואכילה, כי תמחויים מחלקים את חיובו, מחמת שינוי הטעמים שביניהם.

ונאמרו בגמרא כמה אופנים, הנחשבים חמישה תמחויים בקרבן אחד.

לדעת שמואל – חמישה תמחויים, הם חמישה דברים שונים לגמרי, ויתכן שיהיו בקרבן אחד חמישה דברים שונים, כגון, (א) בשר. (ב) חלב. (ג) יין. (ד) סולת. (ה) שמן. [וכן שנינו שבעולה מאחר שכולם עולים כליל כולם מצטרפים לחיבו אם העלה מכולם יחד כזית אחד בחוץ הרי שכולם נחשבים חלק מהקרבן].

ולדעת חזקיה – חמישה תמחויים, הם אפילו חמישה אברים שונים בבהמה, שכל אבר יש לו טעם אחר.

ולדעת ריש לקיש – חמישה תמחויים, הם אפילו חמישה חלקים של אבר אחד, כגון הכתף, שהוא חלוק לחמישה חלקים, וכל חלק טעמו שונה.

ולדעת רבי יצחק – חמישה תמחויים, הם אפילו בשר של אותו חלק עצמו, שחילקו לחמש קדרות, ובכל אחת תיבל אותו במין אחר של קדרה.

ולדעת רבי יוחנן – חמישה תמחויים, הם אפילו בשר של אותו חלק בלא שום תבלין, שעשאו בחמישה אופנים שונים, שמחמת העשייה כל אחד טעמו שונה.

עשה אותה מלאכה מספר שבתות בשגגת שבת וזדון מלאכה [=האם ימים שבינתיים הויין ידיעה והרי זה כשתי העלמות]

מי שידע על מלאכה מסוימת, שאסור לעשותה בשבת, ועשה אותה בשוגג מספר שבתות, משום ששכח שאותם ימים היו שבת, ולא נודע לו כל אותו זמן שחטא, ונמצא שהיו כל החטאים בהעלם אחד.

מצד אחד יש לומר, מאחר שחטא באותו חטא כמה פעמים בהעלם אחת, אינו חייב על הכל אלא חטאת אחת.

ומצד שני יש לומר, שודאי בימים שבין שבת לשבת נודע לו שאותו יום שבת היה, ואף על פי שאינו נזכר שחטא באותה שבת, מכל מקום מאחר שנודע לו שאותו יום שבת, אין השגגות של כל השבתות נחשבות כהעלם אחד, והידיעה שביניהן מחלקת כל שבת להיחשב כשגגה בפני עצמה, ולכן יתחייב חטאת על כל שבת ושבת בפני עצמה.

לדעת רבה – בדין זה לא נסתפק רבי עקיבא מעולם, והיה פשוט לו כמו הצד השני, כלומר, שהימים שבין שבת לשבת מחלקים את השבתות להעלמות [=שגגות] נפרדות, ומאחר שחטא בהעלמות נפרדות, חייב חטאת בפני עצמה על כל שבת ושבת.

ולדעת אביי ורב חסדא – מתחילה נסתפק רבי עקיבא בדין זה, האם הימים שבין שבת לשבת מחלקים את השבתות להעלמות [=שגגות] נפרדות, לחייב חטאת על כל שבת ושבת, או לא. ורבי אליעזר פשוט לו, שהימים שבין שבת לשבת מחלקים את השבתות להעלמות נפרדות, לחייב חטאת על כל שבת ושבת [בקל וחומר מנידה, שהבא על הנידה וטבלה, וראתה, וחזר ובא עליה, בהעלם אחד, חייב חטאת על כל ביאה וביאה, כי טבילות שבינתיים נחשבות כידיעות לחלק בין העלמות, ושבת הלא חמורה מנידה, שיש בה הרבה איסורים, ואם כן כל שכן שבשבת הגופים יחלקו חטאות]. **ורבי עקיבא קיבל זאת ממנו.**

עשה אותה מלאכה מספר שבתות בזדון שבת ושגגת מלאכה [=האם שבתות שונות כגופים שונים לחייב על כל אחד בפני עצמו]

מי שידע בכל פעם שהגיע שבת שאותו יום שבת, ועשה מספר שבתות מלאכה אחת, משום ששכח שאותה מלאכה אסורה בשבת, ולא נודע לו כל אותו זמן שחטא, ונמצא שהיו כל החטאים בהעלם אחד.

מצד אחד יש לומר, מאחר שחטא באותו חטא כמה פעמים בהעלם אחת, אינו חייב על הכל אלא חטאת אחת. [ובזה אין לומר, שהימים שבין השבתות יחשבו כידיעה, לחלק את השבתות לשתי העלמות, כי רק כשהיתה השגגה ששכח שאותו יום שבת היה, ודאי נודע לו באמצע השבוע שאותו יום שבת היה, ויש כאן שתי העלמות, אבל כשהשגגה היא בכך שאינו יודע שמלאכה מסוימת אסורה, אין הדבר נודע לו עד שילמד, ואפילו יעברו ימים הרבה, אם לא ילמד, לא ידע, ואין כאן שתי העלמות].

ומצד שני יש לומר, שמאחר שחטא בכל פעם בשבת אחרת, יש להחשיב כל שבת כגוף איסור בפני עצמו, ונמצא שזה שעשה אותה מלאכה בשתי שבתות, נחשב כעושה שתי מלאכות אסורות בשבת, מחמת ששגג בכל אחת מהן בפני עצמה, וכעין מי שבא על חמש נידות, אף שכולן איסור אחד, מאחר שבא על גופים נפרדים, מתחייב חטאת על כל אחת ואחת, וכמו כן בזה, מאחר שחילל שבתות נפרדות, יתחייב חטאת על כל שבת ושבת בפני עצמה.

ולדעת רבה – בזה נסתפק רבי עקיבא, האם יש להחשיב שבתות נפרדות כגופי איסור נפרדים, וחלוקים לחטאות, או שאינם נחשבים כגופי איסור נפרדים וכל השבתות איסור אחד הן. ורבי אליעזר פשוט לו, שיש להחשיב את השבתות כגופי איסור נפרדים לחייב חטאת לכל שבת בפני עצמה, [בקל וחומר מנידה, שהבא על כמה נידות בהעלם אחת, חייב חטאת על כל אחת ואחת, כי גופים מחלקים, ושבת הלא חמורה מנידה, שיש בה הרבה איסורים, ואם כן כל שכן שבשבת הגופים יחלקו חטאות]. **ורבי עקיבא לא קיבל זאת ממנו, [כי מצד שני ניתן לומר, שאדרבה נידה חמורה משבת, שכן בביאת נידה, בחטא אחד מתחייבים שנים, הבועל והנבעלת, ובשבת, אין חייב אלא אחד].**

ולדעת אביי – בדין זה לא נסתפק רבי עקיבא מעולם, והיה פשוט לו כמו הצד הראשון, כלומר, ששבתות נפרדות אינם כגופי איסור נפרדים, ואינם חלוקים לחטאות, ומביא חטאת אחת על הכל.

ולדעת רב חסדא – אמנם בדין זה לא נסתפק רבי עקיבא מעולם, אבל אדרבה היה פשוט לו כמו הצד השני, כלומר, שיש להחשיב את השבתות כגופי איסור נפרדים לחייב חטאת לכל שבת בפני עצמה.

עשה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת [=האם מעשים נפרדים מחלקים לחטאות]

מי שלא ידע על מלאכה אחת שהיא אסורה, ועשה אותה ותולדותיה פעמים הרבה בשבת אחת.

מצד אחד יש לומר, מאחר שהכל איסור אחד,

אותיות בהעלם אחת – חייב על כך חטאת.

ואם כתב שתי אותיות בשתי העלמות – לדעת חכמים הוא פטור, כי הידיעה שבינתים מחלקת, ונמצא שלא עשה מלאכת כתיבה שלמה בבת אחת, להתחייב עליה חטאת. ולדעת רבן גמליאל הוא חייב, כי לדעתו אין ידיעה לחצי שיעור, [כפי שנתבאר בעזה"י בדף י"ב].

כתב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת אחרת

א. שגגת שבת וזדון מלאכות.

מי שידע שהכתיבה אסורה בשבת, אבל שתי שבתות שכח שאותו יום שבת, ובכל שבת כתב אות אחת, הרי זה ככותב שתי אותיות בשתי העלמות, שכן כבר נתבאר, שלעניין שכחת שבת, הימים שבינתים נחשבים כידיעה.

ואם כן, לדעת חכמים הוא פטור, כי הידיעה מחלקת בין כתיבת שתי האותיות, ואין כאן כתיבה שלמה בהעלם אחת.

ולדעת רבן גמליאל הוא חייב, כי אין ידיעה לחצי שיעור ואינה מחלקת בין שני חצאי שיעור. [וכן דעת רבי אליעזר].

ב. זדון שבת ושגגת מלאכות.

מי שידע בכל פעם ששבת, אבל שכח שהכתיבה אסורה, וכתב שתי אותיות בשתי שבתות.

לדעת האומרים, שכל שבת נחשבת כגוף איסור בפני עצמו, מאחר שלא כתב בשום שבת שתי אותיות, הרי זה פטור. [וכן דעת רבן גמליאל].

ולדעת האומרים, שכל השבתות נחשבות כגוף אחד של איסור, הרי זה ככותב שתי אותיות בשבת אחת וחייב חטאת.

דף י"ז

שגג והוציא חצי גרוגרת לרשות הרבים

והניחה וחזר והוציא חצי גרוגרת אחרת

אם היו שתי ההוצאות בשתי העלמות, כלומר אחר שהוציא את הראשונה בשוגג, נודע לו שהוציא, ואם כן אף על פי שהיו שתי ההוצאות בשוגג, לא היתה כאן שגגה אחת, אלא בכל פעם שגג שגגה אחרת, הכל מודים שאין ההוצאות מצטרפות לחיוב אחד, ופטור [מחטאת בשוגג], כי בכל פעם לא הוציא גרוגרת שלימה.

ואם היו שתי ההוצאות בהעלם אחד, כלומר שלא נודע לו בין שתי ההוצאות שעבר באיסור הוצאה על הראשונה, ואם כן בצירוף שתי הפעמים הוציא גרוגרת שלימה בהעלם אחד:

לדברי חכמים [ורבן גמליאל] – כל מה שמוציא בהעלם אחד מצטרף ומאחר ששני החצאים מצטרפים לגרוגרת אחת חייב חטאת.

ולדעת רבי יוסי [ורבי אליעזר] – אף כשמוציא כמה פעמים בהעלם אחד, אין ההוצאות מצטרפות לשיעור אחד, אלא אם כן היו כל ההוצאות ברשות אחת, [כלומר שהוציא שני חצאי גרוגרת מרשות היחיד לרשות הרבים אחת], אבל אם היו שתי ההוצאות לשתי רשויות שונות, אינן מצטרפות, ופטור מחטאת.

-

במשנתנו מבואר, שרבי עקיבא שאל את רבי אליעזר לעניין שבת, אם יש בה כמה חטאות, [מחמת ימים שבינתים, או מחמת ששבתות שונות נחשבות כגופים שונים, או מחמת שתולדות שעשה בפני עצמם יתחייב על כל אחד בפני עצמו]. ורבי אליעזר בא לפשוט זאת מדין נידה או בהמה.

אולם לדעת רבי שמעון, אדרבה, רבי עקיבא שאל את רבי אליעזר לעניין נידה, אם יש בה כמה חטאות, [מחמת טבילה שבינתים, או מחמת שגופים שונים יחשבו בפני עצמם, או מחמת שביאות שונות יחשבו בפני עצמן]. ורבי אליעזר בא לפשוט זאת מדין שבת או בהמה.

סליק פרק אמרו לו

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.

bekitsurl@gmail.com